Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

Қишлоқ ҲАҚИҚАТИ

1990 йил 30 декабрь
ЯКШАНБА
№ 299 (5 092)

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг газетаси

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади ◆ Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади ◆ Баҳоси 3 тийин

РИЗҚ-РЎЗ САРЧАШМАСИ

Пайариқ районидаги Крупская номли жамоа хўжалиги чорвадорлари 1990 йил топшириқларини муваффақиятли бажардилар. Давлатга 330 тонна ўрнига 370 тонна сут, 97 тонна ўрнига 98,6 тонна гўшт сотилди. Эришилган ютуққа Майрам Каримбекова, Улжон Турсунова, Дилбар Эсиргапова, Гулнора Турсунова каби соғувчилар, Раҳмон Эсиргапов, Мамат Каримбеков сингари бўрдоқибоқарлар муносиб ҳисса қўшдилар.

Айни кезларда сут-товар фермасида 430 бош қорамол, шу жумладан 170 бош сигир парвариш қилинмоқда. Жамоа 31 кишидан иборат. Жониворларни қишловдан беталафот олиб чиқиш барчанинг диққат марказида. Бунинг учун ҳамма имконият бор: етарли миқдорда озуқа жамғарилган, ходимларга қулайликлар яратилган.

С. ХОЛИҚУЛОВ.

* * *

Иш тўғри ташкил этилган жойда меҳнат муваффақиятлари кўп бўлади. Буни Денов районидаги «8 Март» жамоа хўжалиги мисолида яққол кўриш мумкин. Бу ерда чорвачилик фойдали соҳа бўлиб қолди. Айниқса сутчилик жадал ривожланаяпти. 1990 йилда 674 тонна ўрнига 705 тоннадан зиёд маҳсулот тайёрланиб, шундан 635 тоннаси қайта ишлаш корхонасига топширилди. Шунингдек режадаги 368 ўрнига 377 бош соғлом бузоқ олинди.

Қўлга киритилаётган ютуқларда Ж. Ҳамзаев, И. Хўжаев мудирлик қилаётган фермалар жамоаларининг салмоқли улуши бор. Хўжалик бўйича жами 330 бош соғин сигир бўлиб, ҳар бирининг маҳсулдорлиги ўртача 2.200 килограммдан оширилди. Соғувчилардан Т. Мамасаидова, Г. Чорнева, молбоқар ва бузоқбоқарлардан С. Чориев, Т. Жўраев, М. Хидиров, Э. Чориев ишда бошқаларга ўрнак.

Ў. БЕКМУРОДОВ.

* * *

Киров районидаги «Искра» жамоа хўжалиги чорвадорлари ўн иккинчи беш йилликнинг якунловчи йилида яхши натижаларга эришдилар. Сутчилик фермаси жамоаси 680 тонна ўрнига 765 тонна маҳсулот тайёрлаб, топшириқни муддатидан илгари уддалади. Давлатга 665 тонна сут етказиб берилди. Шодмоной Умарова, Сора Ғафурова, Лола Олимова каби соғувчилар ҳар говмишдан 3.700—3.800 килограммдан серқаймоқ сут соғишди.

Хўжаликда гўшт етиштириш ва сотиш режалари ҳам муваффақиятли адо этилди. Қабул пунктига 70 тонна ўрнига 73 тонна бўрдоқи гўшти топширилди. Икромали Исмоилов, Нўъмон Туронов, Икром Тўхтаматов парвариш қилган новвосларнинг ҳар бири тирик вазнда 450—465 килограммдан тош босди.

А. УЗОҚОВ.

* * *

Бўстоной Усмонова, Хуррам Йўлдошева, Самад Маҳмудов Самарқанд районидаги Ленин номли жамоа хўжалигининг моҳир сигирсоғарларидан. Улар 1990 йилда зиммаларига олган шахсий мажбуриятларини ошириб бажаришди. Хўжалик чорвачилик маҳсулотлари сотиш, бузоқ олиш бўйича йиллик топшириқларни муддатидан аввал уддалашида бу илғорларнинг алоҳида ҳиссалари бор. Умуман режадаги 510 тонна ўрнига 570 тонна сут етиштирилиб, унинг 483 тоннаси давлатга сотилди, 40 тонна ўрнига 56 тонна гўшт етказиб берилди, 188 ўрнига 224 бош бузоқ олинди. Айни кезларда ҳам ғайрат бўшаштирилгани йўқ. Бутун эътибор қишловни кўнгилдагидек ўтказишга қаратилмоқда.

Ю. АТОЕВ.

* * *

Қува районидаги «Ўзбекистон» жамоа хўжалиги чорвадорлари қайта ишлаш корхонасига 346 тонна сут сотиб, 1990 йил топшириғини муваффақиятли адо этишди. Шунингдек Охунбобоев номли жамоа хўжалигида бу борадаги режа бажарилди.

Район бўрдоқичилик корхонаси ходимлари эса давлатга 568 тоннадан зиёд гўшт етказиб бериб, белгиланган топшириқни ўринлатдилар. Сўйилган ҳар бир бўрдоқининг тирик вазни ўртача 452 килограмм тош босди.

А. ТЎХТАСИНОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

Калинин районидаги Свердлов номли давлат хўжалиги чорвадорлари йилни қувончли якунламоқдалар. Ҳозиргача давлатга 480 тонна ўрнига 505 тонна серқаймоқ сут етказиб берилди. Айни кунларда чорва қишлови кўнгилдагидек ўтказилаяпти. Сигирлар тўйимли озуқа билан боқилаётганлиги туфайли маҳсулдорлик камаймаётир.

СУРАТЛАРДА: 1. Тажрибали соғувчи Елена Минулина. У ихтиёридаги говмишлардан бугунгача 62 тонна сут соғди. 2. Молбоқар Собир Шамсутдинов. 3. Молларга озуқа тарқатилмоқда.

В. ТЎРАЕВ суратга олган.

ТАДБИРКОРЛИК

Косон районидаги Ленин номли давлат хўжалиги сут-товар фермаси мудирлигига ветеринария шифокори Шоймардон Муродов тайинланди. Истаган имконият излайди, ишёқмас баҳона, деганларидек, янги мудир аҳволни яхшилашнинг йўлларини қидиришга тушди. Икки-уч йил ичида механизациялаштирилган замонавий молхона қурилди. Ем-хашак базасини мустаҳкамлашга эътибор кучайтирилди. Ходимларнинг тажриба ва маҳоратлари синовдан ўтказилди. Бу тадбирлар ўз самарасини бермасдан қолмади. Тармоқ ривожланиш сари юз тутиб, маҳсулотлар етиштириш кўпайди. Натижада белгиланган режалар ошириб уддаланди, чорвадорларнинг моддий манфаатдорликлари ортиб, меҳнатга муносабат тубдан ўзгарди.

Айни кезларда фермада 800 бош қорамол, шу жумладан 200 бош соғин сигир парвариш қилинаяпти. Жорий йилда 470 тонна сут, 64 тонна гўшт тайёрлаш, 168 та бузоқ олиш мўлжаллanganди. Бу топшириқлар зиёдаси билан адо этилди. Бузоқ олиш кўзда тутилганидан 32 та зиёд бўлди. Шунингдек сутнинг ёғлилик даражаси ҳам белгиланганидан анча юқори.

Фермада басма-басига меҳнат қилаётган чорвадорлар кўп. Ҳанифа Абдуллаева, Меҳрибон Олимова, София Рўзимова, Олтин Полвонова сингари соғувчилар ўзаро мусобақада пешқадам. Меҳнат беллашуви якунлари ҳар ўн кунда кўриб чиқилиб, ғолиблар тақдирланмоқда.

Чорвадорлар масъулиятли синов — қишловдан муваффақиятли ўтмоқдалар. Ем-хашак етарлича жамғарилган. Озуқа қайта ишланиб, сўнгра молларга берилаяпти. Фермада ишлаётган кишилар ўз меҳнатларидан, яратилган шароитдан мамнун. Улар айниқса мудир Шоймардон Муродовдан беҳад миннатдор.

Н. ТОҒАЕВ.

ЁРУҒ ЮЗ БИЛАН

Ленин районидаги «КПСС XXVII съезди» жамоа хўжалиги аъзолари 1990 йилни барча соҳалар бўйича муваффақиятли якунламоқдалар. Айниқса чорвачиликда эришилган натижалар қувонарлидир. Хўжаликда сут, гўшт, жун, тухум етиштириш аввалги йилларга нисбатан анча кўпайди. Бу бежиз эмас. Зарбдор тармоққа эътибор кучайтирилаётгани, илғор тажриба ва иш усуллари кенг қўлланилаётгани ютуқлар омили бўлаяпти.

— Жорий йилда 490 тонна сут, 91 тонна гўшт, 110 минг дона тухум, 2,1 центнер жун тайёрлашимиз керак эди, — дейди бош зоотехник Худойберди Шокиров. — Бу режаларни муддатидан икки ой олдин бажаришга эришдик. Шунингдек, давлатга чорва маҳсулотлари сотиш топшириқлари ҳам уддаланди.

Ҳасанбой Ҳусанов мудирлик қилаётган сут-товар фермаси жамоаси бу йилни ҳар қачонгидан кўра кўтаринки руҳда ўтказди. Ходимларга барча шароит яратилганлиги, озуқа базаси мустаҳкамланганлиги, ўзаро социалистик мусобақа ошкора йўлга қўйилганлиги жамоат чорвачилигини ривожлантириш билан бирга маҳсулдорликни ошираяпти. Соғувчилар ўртасидаги меҳнат беллашуви айниқса юқори самара бераяпти. Ўғилой Асқарова, Каромат Шамсиддинова, Дилфуза Йўлдошева, Марҳабо Турсунова каби оқ чашма соҳибалари ўз ихтиёрларидаги сигирларнинг ҳар бириdan 2.700—2.800 килограммдан сут соғишди.

Хўжалик чорвадорлари шу кунларда шижоат билан ишлашмоқда. Чунки ҳозирги аёзли кунларда тадбиркорлик, фидойилик кўрсатиб, молларни қишловдан беталофат олиб чиқиш мумкин.

У. МУҲАМЕДОВ.

ЧОРВАДОР ЭЪЗОЗГА САЗОВОР

Тўрақўрғон районидаги «Шарқ юлдузи» жамоа хўжалиги чорвадорлари зарбдор тармоқни жадал ривожлантиришга, маҳсулот етиштиришни кўпайтиришга астойдил интилмоқдалар. Кейинги йилларда шу мақсадда бир қатор ибратли ишлар амалга оширилди. Жумладан кенг ва ёруғ молхоналар қурилди, озуқа базаси мустаҳкамланди, ходимлар унумли меҳнат қилишлари ва бўш вақтларини мазмунли ўтказишлари учун қулайликлар яратилди. Бу ўз навбатида эришилаётган ютуқларга ижобий таъсир кўрсатмоқда. Сўнгги кезларда белгиланган режалар зиёдаси билан бажарилмоқда. 1990 йилда ҳам қувончли натижалар қўлга киритилди. Давлатга сут, тухум, жун, гўшт сотиш топшириқлари муддатидан анча илгари уддаланди.

— Аниқроқ қилиб айтганда жорий йилда 785 тонна сут, 115 тонна гўшт, 175 минг дона тухум, 22 центнер жун етказиб беришимиз кўзда тутилганди, — дейди ферма бригадири Араббой Отабоев. — Ҳамма соҳа бўйича режалар ошириб адо этилди. Биргина сут сотиш топшириғи 900 тоннага ўринлатилди.

Сут-товар фермасида 946 бош қорамол парваришланмоқда. Бу йил бошидагидан анча кўп. Жониворлар шу кунларда доимий назорат остига олинган. Уларни ўз вақтида озиқлантиришга, суғоришга, молхоналарни тоза, озода сақлашга эътибор кучайтирилаяпти. Соғин сигирлар алоҳида тартиб бўйича боқилмоқда. Уларнинг озуқаси тўйимли, хушхўр бўлаяпти. Берилаётган ем-хашак озуқа цехида қайта ишланиб, сўнгра молларга жўнатилмоқда. Бу борада ишчи Жўрабой Жумабоев ғайрат кўрсатаётир.

Шуниси қувонарлики, ферма бўйича бузоқ олиш топшириғи ҳам ортиғи билан уддаланди. Бугунгача 268 ўрнига 280 тадан зиёд соғлом бузоқ олинди.

Фермада социалистик мусобақа қизитилиб, белгиланган муддатларда якунланаётгани, ғолиблар ҳар томонлама тақдирланаётгани ютуқлар омили бўлаётир. Жамила Эшжонова соғувчилик касбини сидқидилдан эъзозлаб келаётганлардан. У ўзига биркитилган говмишларни зооветеринария қоидалари асосида парваришлаб, маҳсулдорликни оширишга муваффақ бўлаяпти. Йил бошидан бери ҳар сигирдан ўртача 3,5 минг килограммдан сут соғди. Ёки жами 76 тонна маҳсулот топширди. Меҳнат беллашувида у билан изма-из бораётганлар талайгина. Завражон Солихонова, Мукаррам Шоматова шулар жумласидан. Улар бугунгача ўз ихтиёрларидаги говмишларнинг ҳар биридан 3.000—3.200 килограммдан сут олишди.

Шуни таъкидлаш керакки, чорвадорлар қишловга пухта тайёргарлик кўришганди. Бошқача айтганда 920 тонна беда пичани, 1.200 тонна сенаж, 275 тонна сомон, 800 тонна озуқа лавлаги, 1.250 тонна силос, 585 тонна омихта ем, 15 тонна ўт уни жамғарилган. Айни кезларда бу емишлар тежаб-тергаб, оқилона ишлатилмоқда.

— Жамоа хўжалигимиз аъзоларининг чорвасини ривожлантиришга ҳам катта эътибор берилмоқда, — дейди партия қўмитасининг котиби Абдуназар Деҳқонов. — Жумҳурият Президентининг аҳоли шахсий ёрдамчи хўжалиги чорваси ва паррандасини ем-хашак билан таъминлаш тўғрисидаги фармони бу борада муҳим дастур бўлиб хизмат қилмоқда. Ҳозиргача колхозчиларга 240 бош қўй, 22 бош қорамол, 220 тонна кўк ўт, 117 тонна сомон, 20 тонна омихта ем, 15 тонна беда пичани сотилди. Келгусида бу иш давом эттирилади.

Қаерда зарбдор тармоққа жиддий эътибор берилаётган, илғор тажриба ва иш усуллари қўлланилаётган бўлса, ўша жойда меҳнат ютуқлари кўпаймоқда. Буни мазкур хўжалик мисолида яққол кўриш мумкин. Чорвадорлар бор маҳоратни ишга солиб, қишловни беталафот ўтказиш, эришилган муваффақиятларни мустаҳкамлаш ҳайида бўлмоқдалар.

Э. ИСМОИЛОВ.

ИҚТИСОДИЁТ ЯНГИЛИКЛАРИ

БАЙРАМ ДАСТУРХОНИГА

«Облагропром» ходимлари «Сабзавот ва мевалар — шаҳарликлар дастурхонига» шиори остида ишлаб, Янги йил арафасида 1140 тонна маҳсулотни бозорга чиқариб сотишмоқчи. Тошкентликларга намунали хизмат кўрсатиш учун транспорт ва керакли тош-тарозилар шай қилиб қўйилди.

* * *

Оржоникидзе ноҳиясидаги лимон етиштиришга ихтисослашган жамоа хўжалиги меҳнаткашлари йил бошидан буён 1000 тонна шифобахш лимон етиштирдилар.

Янги йил арафасида эса яна 200 тонна лимон узилиб шаҳар дўконларига жўнатилади.

УЙЛАР МУЛК ҚИЛИБ БЕРИЛМОҚДА

«Самарқандхимстрой» трестининг саксон нафар меҳнаткаши яқин вақтларгача корхонага тегишли бўлган уйларни шахсий мулк сифатида олдилар. Уларнинг барчаси вилоят қурилиш ташкилотларида камида беш йил ишлаган.

— Идорага қарашли уйда яшаш ҳар қандай одам учун ҳам руҳий жиҳатдан мураккабдир, — дейди «Самарқандхимстрой» тресті касаба уюшмаси қўмитасининг раиси В. Акопян. — Бундай вазиятда ўзингни ҳар доим бурчли деб ҳис қиласан, киши. Шу туфайли меҳнат жамоаси кенгаши уйларни шахсий мулк қилиб ажратиш тўғрисида қарор қабул қилди. Чунончи, қурилиш ташкилотларида йигирма йил ва ундан кўпроқ ишлаганлар уйларни шахсий мулк сифатида бепул олдилар.

ДИҚҚАТ МАРКАЗИДА

Бозор муносабатлари шароитида ҳаракат хавфсизлигини таъминлаш, давлат автоинспекцияси идораларининг фаолиятини такомиллаштириш масалалари Ўрта Осиё жумҳуриятлари ва Қозоғистон давлат автоинспекцияси раҳбарларининг Тошкентда бўлиб ўтган учрашуви диққат марказида бўлди. Учрашув қатнашчилари шундай учрашув ўтказиш зарурати аллақачон етилган эди, деган фикрга якдиллик билан қўшилдилар. Ҳозир ҳаддан зиёд кўп муаммолар тўпланиб қолган ва уларни манфаатдор вазирликлар ва идораларнинг жумҳурият даражасидаги яқин ҳамжиҳатлигисиз ҳал этиб бўлмайди.

Ўзбекистон ССЖ давлат автоинспекцияси бошқармасининг бошлиғи М. Ваулин кенгашни очаётиб, жумҳуриятда йўл-транспорт ҳодисаларини камайтириш борасида тажриба тўпланганигини, йўлларда аварияларнинг олдини олиш юзасидан фаол иш олиб борилаётганлигини таъкидлади. Бошқа жумҳуриятларда ҳам ижобий силжишлар бор. Аммо бошқа минтақалардаги ишларнинг аҳволидан яхши хабардор бўлмаслик, бир мақсадга йўналтирилган, биргаликдаги тадбирлар амалга оширилмаётгани давлат автоинспекцияси идораларига бу йўналишдаги ишни кучайтиришда халал бермоқда.

Учрашув иштирокчилари йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлаш масалаларида бешта жумҳурият ҳамкорлик қилиши тўғрисида шартнома имзоладилар.

ҲАМЖИҲАТЛИКДА

Ташқарида изғирин совуқ, Хонқа районидаги Охунбобоев номли жамоа хўжалигининг фермасида боқилаётган жониворлар эса буни сезишмайди. Барча бинолар яхши иситилган, сигирлар хилма-хил зарур емлар билан боқилмоқда. Лавлаги, пичан, ширали озуқа, похол сомони бор. Шу туфайли молларнинг вазни тез ортиб, сут соғишда яхши натижаларга эришилмоқда. Буқачалар бир кеча-кундузда ўртача 400 граммдан семирмоқда, сут топшириш йиллик режаси эса бажариб бўлинди.

Бунда чорвадорларнинг хизмати катта. Лекин уларнинг ўзлари ем-хашак тайёрловчиларнинг ҳамда ем тайёрлаш цехи ишчиларининг ёрдамисиз бу ишни уддалай олмаган бўлардик, деб тан олишмоқда. Ферма ноябрь ойидаёқ хилма-хил ем-хашак билан яхши таъминланган. Энди эса озуқани ҳар куни оқилона рецептлар асосида тайёрлашмоқда. Аралашмаларни аввал буғлаб, шундан кейингина молларга беришмоқда. Пичан ва сомон майдаланиб, бошқа озуқалар билан аралаштирилмоқда.

ЛАВЛАГИКОРЛАР

Свердлов районидаги «Коммунист» жамоа хўжалигининг деҳқонлари озуқа лавлагисидан хўжалик учун рекорд ҳосил олдилар. Пудрат усулида ишлаётган звенолар 10 гектар ерда шартномадаги 420 тонна ўрнига 540 тонна лавлаги етиштирдилар. Яхши озиқлантириш натижасида сигирлардан кўпроқ сут соғиб олина бошланди. Лавлагикорлар йиғиб олинган ҳосилнинг асосий қисмини қишга сақлаш учун омборларга ғамлаб қўйдилар.

Районнинг бошқа хўжаликлари — Ленин номли, Свердлов номли ва «Ўзбекистон» жамоа хўжаликларида ҳам етиштирилган лавлаги қисқа муддатларда кавлаб олинди.

ҒАМХЎРЛИК

Бўз районидаги «Партия XX съезди» давлат хўжалигининг маъмурияти ва жамоат ташкилотлари қишлоқ аҳлини озиқ-овқат маҳсулотлари билан барқарор таъминлаш масалаларига доимий эътибор билан қарашмоқда.

Ҳозир давлат хўжалигининг барча гўшт дўконларида мол гўштининг бир килограмми олти сўмдан сотилмоқда. Давлат хўжалиги ҳудудида чўлқуварларнинг 1700 оиласи яшамоқда. Бу оилаларнинг маҳалла қўмиталари тасдиқлаган рўйхати ҳар бир гўшт дўконида бор. Шу туфайли давлат хўжалигида яшовчилар қатъий нархларда ҳар ҳафтада бир ярим килограммдан гўшт сотиб олишлари мумкин.

Давлат хўжалиги аҳолини гўшт билан ўзининг умумий овқатланиш бўлими орқали таъминламоқда.

Бундан ташқари давлат хўжалиги аҳолиси район матлубот жамияти жамоаси ёрдамида ун, гуруч, турли ёғлар ва бошқа озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминланмоқда.

ИТАЛИЯЛИКЛАР ЁРДАМИ

Қамаши районидаги «Чимқўрғон» давлат хўжалигининг маъмурияти Италиянинг «Фата фут» фирмаси вакиллари билан биргаликда томат пастаси ишлаб чиқарадиган технологик линия етказиб бериш ва уни ўрнатиш билан боғлиқ ташкилий масалаларнинг барчасини атиги бир неча соат ичида ҳал этди.

— Линия бир кеча-кундузда 120 тонна помидорни қайта ишлаши мумкин, — дейди фирма вакили, муҳандис Марко Жильбертино. — Келаси йилнинг май ойида у ишга туширилади.

Помидор етказиб бериш тўғрисида қўшни хўжаликлар билан шартномалар тузишга қарор қилинган.

Совет Социалистик Жумҳуриятлари Иттифоқи халқ депутатлари Съездининг қарори

ИҚТИСОДИЙ МАСАЛАЛАР ЮЗАСИДАН 1991 ЙИЛГА МУВАҚҚАТ БИТИМ ТУЗИШ ҲАМДА ИТТИФОҚ ВА ЖУМҲУРИЯТЛАРНИНГ БЮДЖЕТЛАРИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ ТЎҒРИСИДА

1. ССЖИ Президентининг иқтисодий масалалар юзасидан 1991 йилга муваққат битим тайёрлаш тўғрисидаги ҳамда Иттифоқ ва жумҳуриятларнинг бюджетларини шакллантириш чоғида вужудга келган танг вазият ҳақидаги ахбороти эътибор учун қабул қилинсин.
2. ССЖИ Президентига ва федерация кенгашига мазкур масала юзасидан Съезднинг қарорлари сўзсиз бажарилишини назарда тутиб, бу ишни 1991 йил 10 январгача тугаллаш топширилсин.

ССЖИ Олий Кенгашининг Раиси

А. ЛУКЬЯНОВ.

Москва, Кремль.
1990 йил 27 декабрь.

Совет Социалистик Жумҳуриятлари Иттифоқи халқ депутатлари Съездининг қарори

ФОРС КЎРФАЗИДАГИ ВАЗИЯТ МУНОСАБАТИ БИЛАН

Форс кўрфази атрофидаги вазият хатарли тус олаётганлиги муносабати билан съезд жиддий хавотирлик билдиради.

Съезд БМТ Хавфсизлик Кенгашининг Ироқ Қувайтга бостириб киргандан кейин қабул этилган тегишли қарорларини қўллаб-қувватлашини тасдиқлайди ва шу қарорларга тўла мувофиқ равишда танғликни тинч ҳал этиш йўлларини излашга содиқлигини алоҳида таъкидлайди. Съезд Ироқ раҳбариятига ва халқига мурожаат этиб, Ватан ва халқаро тинчлик тақдири учун юксак масъулият туйғусини кўрсатишга, жаҳон ҳамжамиятининг маърифатпарвар жамият ва қонунийлик тартиб-қоидаларига асосланган талабларини бажаришга қатъият билан даъват қилади. Ироқ қўшинлари Қувайтдан чиқиб кетиши керак, бу мамлакатнинг мустақиллиги ва унинг суверенитети тикланиши лозим.

Форс кўрфази атрофидаги танглик муносабати билан Съезд Совет давлати раҳбариятининг ва ССЖИ ҳукуматининг сиёсий йўлини ҳамда амалий тадбирларини, совет фуқароларининг хавфсизлигини таъминлаш ва уларни Ироқдан Ватанга қайтариш чора-тадбирларини маъқуллайди.

Съезд Форс кўрфазидаги танглик сиёсий воситалар билан ҳал этилишига эришиш йўлидаги ғайрат-ҳаракатларни изчиллик билан давом эттириш керак, деган фикрни қатъият билан билдиради ва ССЖИ Олий Кенгашига шу муаммо теварагида вужудга келаётган вазиятни 1991 йил январь ойининг ўрталаригача кўриб чиқишни тавсия қилади.

Съезд давлат раҳбарияти ССЖИ Олий Кенгашини доимо воқеаларнинг ривожланишидан хабардор қилиб туриши зарур деб ҳисоблайди. ССЖИ Конституциясига биноан олий қонун чиқарувчи ҳокимиятнинг маъқуллашини талаб қиладиган қарорлар фақат ССЖИ Олий Кенгашининг розилиги билан қабул этилиши керак.

ССЖИ Олий Кенгашининг Раиси

А. ЛУКЬЯНОВ.

Москва, Кремль.
1990 йил 27 декабрь.

Совет Социалистик Жумҳуриятлари Иттифоқининг Қонуни

ДАВЛАТ БОШҚАРУВИ СИСТЕМАСИ ТАКОМИЛЛАШТИРИЛИШИ МУНОСАБАТИ БИЛАН ССЖИ КОНСТИТУЦИЯСИ (АСОСИЙ ҚОНУНИ)ГА ЎЗГАРТИШ ВА ҚЎШИМЧАЛАР КИРИТИШ ТЎҒРИСИДА

ССЖИ халқ депутатлари Съезди **қарор қилади:**

ССЖИ Конституцияси (Асосий Қонуни)га қуйидаги ўзгартиш ва қўшимчалар киритилсин:

1. 34-модда қуйидаги мазмундаги учинчи қисм билан тўлдирилсин:

«Айрим тоифадаги фуқароларга имтиёзлар фақат қонун асосида белгиланади. ССЖИда ҳеч ким ғайриқонуний имтиёзлардан фойдаланиши мумкин эмас».

2. 77-модданинг биринчи қисмидаги «ССЖИ ҳукуматида» сўзлари ўрнига «ССЖИ Вазирлар Маҳкамасида» сўзлари ёзилсин.

3. 91-моддадан иккинчи қисмнинг иккинчи жумласи чиқариб ташлансин.

4. 96-модданинг тўртинчи қисмидаги «ССЖИ Министрлар Совети» сўзлари «ССЖИ Вазирлар Маҳкамаси» сўзлари билан алмаштирилиб, «ва давлат ҳакамлари» сўзлари чиқариб ташлансин.

5. 108-модданинг учинчи қисмидаги:

7-банд чиқариб ташлансин;

8-банддаги «ССЖИ Халқ назорати комитетининг раиси» сўзлари чиқариб ташлансин, «ССЖИ Бош давлат ҳаками» сўзлари эса «ССЖИ Олий ҳакамлик судининг раиси» сўзлари билан алмаштирилсин;

8, 9, 10, 11-бандлар тегишли равишда 7, 8, 9, 10-бандлар деб ҳисоблансин.

6. 113-моддада:

2, 3, 4 ва 18-бандлар қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«2) ССЖИ Президентининг таклифига биноан ССЖИ вазирликларини ва ССЖИ давлат бошқаруви бошқа марказий идораларини тузади ҳамда тугатади;

3) ССЖИ Президентининг тақдимига биноан Бош вазирни тасдиқлайди, ССЖИ Вазирлар Маҳкамасининг аъзолигига ва ССЖИ Хавфсизлиги Кенгашининг аъзолигига номзодларга сессияда розилик беради ёки уларни рад қилади, мазкур шахсларни лавозимидан озод этишга розилик беради;

4) ССЖИ Олий судини, Олий ҳакамлик судини сайлайди, ССЖИ Бош прокурорини тайинлайди, ССЖ Иттифоқи прокуратурасининг ҳайъатини тасдиқлайди. ССЖИ Назорат палатасининг раисини тайинлайди»;

«18) ССЖИ Вазирлар Маҳкамасининг ҳужжатлари ССЖИ Конституциясига ва ССЖИ қонунларига мувофиқ келмаган тақдирда уларни бекор қилиш ҳуқуқига эга»;

модда қуйидаги мазмундаги янги банд билан тўлдирилсин ва бу банд 19-банддан кейин жойлаштирилсин:

«ССЖИ халқ депутатларининг съездлари ўртасидаги даврда умумхалқ овоз бериши (ССЖИ референдуми)ни ўтказиш тўғрисида қарор қабул қилади»;

20-банд 21-банд деб ҳисоблансин.

7. 114-модданинг биринчи қисмидаги «ССЖИ Вазирлар Кенгашига» сўзлари «Федерация Кенгашига» деган сўзлар билан алмаштирилсин, «ССЖИ Бош давлат ҳакамига» сўзлари «ССЖИ Олий ҳакамлик судига» сўзлари билан алмаштирилсин, «ССЖИ Халқ назорати комитетига» сўзлари чиқариб ташлансин.

8. 118-модда қуйидаги мазмундаги тўртинчи қисм билан тўлдирилсин:

«ССЖИ Олий Кенгаши Раёсатининг тўхтамлари қарорлар тарзида расмийлаштирилади».

9. 121-модданинг иккинчи қисми қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«ССЖИ Вазирлар Маҳкамаси, ССЖИ Олий суди, ССЖИ Олий ҳакамлик суди, ССЖ Иттифоқи прокуратурасининг ҳайъати таркибига мансабдор шахслар, шунингдек ССЖИ назорат палатасининг раиси ССЖИ Олий Кенгаши палаталари тегишли доимий комиссияларининг ёки Олий Кенгаш комитетларининг хулосаси бўлган тақдирда тайинланади ва сайланади».

10. 122-моддадаги «ССЖИ Вазирлар Кенгашига» сўзлари «ССЖИ Вазирлар Маҳкамасига» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

11. 124-моддада:

4-банддаги «ССЖИ Вазирлар Кенгаши» сўзлари «ССЖИ Вазирлар Маҳкамаси» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

5-бандаги «ССЖИ Вазирлар Кенгаши», «ССЖИ Халқ назорати комитети», «ССЖИ Бош давлат ҳакамими» сўзлари тегишли равишда «ССЖИ Вазирлар Маҳкамаси», «ССЖИ Назорат палатаси», «ССЖИ Олий ҳакамлик суди» сўзлари билан алмаштирилсин;

саккизинчи қисмидаги «ёки ССЖИ Вазирлар Кенгаши» сўзлари «ССЖИ Президентига, ССЖИ Вазирлар Маҳкамасига»» сўзлари билан алмаштирилсин.

12. 125-модданинг иккинчи ва учинчи қисмлари қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«ССЖИ Олий Кенгаши ССЖИ Назорат палатасининг фаолиятига раҳбарлик қилади, Иттифоқ бюджети маблағларининг тушиши ва сарфланиши Умумиттифоқ мулкидан фойдаланилиши устидан назорат қилиш натижалари тўғрисида унинг ҳисоботларини вақти-вақти билан тинглаб туради.

ССЖИ Назорат палатасини ташкил этиш ва унинг фаолият тартиби ССЖИ Қонуни билан белгиланади».

13. 127^{3}-моддада:

4-банд қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«4) давлат бошқаруви идоралари системасига бошчилик қилади ва уларнинг ССЖИ давлат ҳокимияти олий идоралари билан ўзаро алоқасини таъминлайди»;

6-банд 7-банд деб ҳисобланиб, ундан «ССЖИ Вазирлар Кенгашининг Раиси», «ССЖИ Халқ назорати комитетининг раиси» сўзлари олиб ташлансин ва «ССЖИ Бош давлат ҳаками» сўзлари «ССЖИ Олий ҳакамлик судининг раиси» сўзлари билан алмаштирилсин;

7-банд 6-банд деб ҳисобланиб, у қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«6) Федерация Кенгашининг фикрини эътиборга олиб ва ССЖИ Олий Кенгаши билан келишиб, ССЖИ Вазирлар Маҳкамасини тузади, унинг таркибига ўзгаришлар киритади, Бош вазир лавозимига номзодни ССЖИ Олий Кенгашига тақдим этади; ССЖИ Олий Кенгаши билан келишиб, Бош вазирни ва ССЖИ Вазирлар Маҳкамасининг аъзоларини лавозимидан озод қилади»;

9-банд қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«9) ССЖИ Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари ва фармойишларини, ССЖИ вазирликларининг, унга қарашли бошқа идораларнинг ҳужжатларини бекор қилишга ҳақлидир; ССЖ Иттифоқи ихтиёрига ўтказилган масалалар юзасидан жумҳуриятлар вазирлар кенгашларининг қарорлари ва фармойишлари ССЖИ Конституциясига ва ССЖИ қонунларига хилоф бўлган тақдирда уларнинг ижросини тўхтатиб қўйиш ҳуқуқига эгадир»;

Модда қуйидаги мазмундаги 9/1 банд билан тўлдирилсин:

«$9/^{1}$ ССЖИ Хавфсизлик Кенгашига бошчилик қилади, бу кенгашнинг зиммасига мамлакат мудофааси соҳасида Умумиттифоқ сиёсатини турмушга татбиқ этиш, унинг пухта давлат, иқтисодий ва экологик хавфсизлигини сақлаб туриш, табиий офатларнинг ва бошқа фавқулодда вазиятларнинг оқибатларини бартараф этиш, жамиятда барқарорликни ва ҳуқуқий тартиботни таъминлаш юзасидан тавсиялар ишлаб чиқиш вазифаси юклатилади. ССЖИ Хавфсизлик Кенгашининг аъзолари ССЖИ Президенти томонидан Федерация Кенгашининг, фикрини эътиборга олиб ва ССЖИ Олий Кенгаши билан келишиб тайинланади».

14. $127/^{4}$-модда қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«**127^{4}-модда.** ССЖИ Президентига номзоднинг таклифига биноан ва у билан бирга ССЖИ Вице-президенти сайланади. ССЖИ Вице-президенти ССЖИ Президентининг топшириғига биноан унинг айрим ваколатларини бажаради ва Президент йўқ бўлган ҳамда у ўз вазифаларини амалга ошириш имкониятига эга бўлмаган тақдирда ССЖИ Президентининг ўрнини босади.

ССЖИ Вице-президенти халқ депутати бўлиши мумкин эмас».

15. $127/^{5}$, $127/^{6}$, $127/^{9}$-моддалар чиқариб ташлансин.

16. $127/^{7}$, $127/^{8}$-моддалар тегишли равишда $127/^{5}$, $127/^{6}$-моддалар деб ҳисоблансин.

17. $127/^{10}$-модда $127/^{7}$-модда деб ҳисоблансин ва ундаги «ССЖИ Олий Кенгашининг Раисига», «ССЖИ Вазирлар Кенгашининг Раисига» сўзлари тегишли равишда «ССЖИ Вице-президентига», «ССЖИ Олий Кенгашининг Раисига» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

18. ССЖИ Конституцияси қуйидаги мазмундаги «Федерация Кенгаши» деган $15/^{12}$-янги боб билан тўлдирилсин:

«$15/^{2}$ боб. Федерация Кенгаши.

127^{8}-модда. ССЖИ Президенти Федерация Кенгашига бошчилик қилади, унинг таркибига ССЖИ Вице-президенти, жумҳуриятларнинг президентлари (олий давлат мансабдор шахслари) кирадилар. Федерация Кенгашининг мажлисларида мухтор вилоятлар ва мухтор округларнинг олий давлат мансабдор шахслари бу мухториятлар манфаатларига дахлдор масалалар юзасидан ҳал қилувчи овоз ҳуқуқи билан қатнашишга ҳақлидирлар.

Федерация Кенгаши ССЖИ халқ депутатлари Съезди белгилаб берган ССЖ Иттифоқи ички ва ташқи сиёсати йўналишлари асосида иттифоқ ва жумҳуриятлар давлат бошқаруви олий идораларининг фаолиятини мувофиқлаштириб туради, Иттифоқ шартномасига риоя этилишини кузатиб боради, Совет давлатининг миллий сиёсатини турмушга татбиқ этиш чора-тадбирларини белгилайди. Жумҳуриятларнинг Умумиттифоқ аҳамиятига молик масалаларни ҳал этишдаги иштирокини таъминлайди, миллатлараро муносабатлардаги баҳсларни ҳал этиш ва можароли вазиятларни бартараф қилиш юзасидан тавсияномалар қабул этади.

Ўзларининг миллий-давлат тузилмаларига эга бўлмаган халқларнинг манфаатларига дахлдор масалалар Федерация Кенгашида шу халқлар вакилларининг иштирокида кўриб чиқилади.

127^{9}-модда. Федерация Кенгашининг аъзоси бўлган жумҳурият олий давлат мансабдор шахси жумҳуриятнинг суверенитети ва қонуний манфаатларини ифодалаш ва ҳимоя қилиш билан бирга, Федерация Кенгаши муҳокамасига қўйилган барча масалаларни ҳал этишда қатнашади.

Федерация Кенгашининг аъзоси тегишли жумҳуриятда Федерация Кенгашининг қарорлари турмушга татбиқ этилишини таъминлайди, шу қарорларнинг ижросини назорат қилади; Иттифоқ идораларидан ва мансабдор шахслардан барча зарур маълумотларни олади; давлат бошқаруви иттифоқ идораларининг қонунда белгилаб қўйилган жумҳурият ҳуқуқларини бузадиган қарорларига норозилик билдириши мумкин; ССЖИ Президентининг топшируви биноан чет элларда ССЖ Иттифоқи номидан вакиллик қилади ва бошқа ваколатларни амалга оширади.

127^{10}-модда. Федерация Кенгашининг қарорлари овозларнинг камида учдан икки қисмидан иборат кўпчилик билан қабул этилади ва ССЖИ Президентининг Фармонлари билан расмийлаштирилади.

Федерация Кенгашининг мажлисларида ССЖИ Олий Кенгашининг Раиси иштирок этиши мумкин».

19. 16-бобнинг номи қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«16-боб. ССЖИ Вазирлар Маҳкамаси».

20. 128-модда қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

128-модда. ССЖИ Вазирлар Маҳкамаси ССЖ Иттифоқининг ижроия-бошқарув идораси бўлиб, ССЖИ Президентига бўйсунади».

21. 129-модда қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«**129-модда.** ССЖИ Вазирлар Маҳкамаси ССЖИ Бош вазиридан, унинг ўринбосарларидан ва ССЖИ вазирларидан иборат бўлади.

ССЖИ Вазирлар Маҳкамасининг тузилиши ССЖИ Президентининг таклифига биноан ССЖИ Олий Кенгаши томонидан белгиланади.

ССЖИ Вазирлар Маҳкамасининг ишида жумҳуриятларнинг ҳукумат бошлиқлари ҳал қилувчи овоз ҳуқуқи билан қатнашишлари мумкин».

22. 130-модда қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«**130-модда** ССЖИ Вазирлар Маҳкамаси ССЖИ Президенти ва ССЖИ Олий Кенгаши олдида жавобгардир.

Янги тузилган ССЖИ Вазирлар Маҳкамаси ССЖИ Олий Кенгашининг муҳокамасига ўз ваколатлари муддатида бўлғуси фаолият режасини тақдим этади.

ССЖИ Вазирлар Маҳкамаси ўз иши ҳақида ССЖИ Олий Кенгаши ҳузурида йилига камида бир марта ҳисоб беради.

ССЖИ Олий Кенгаши ССЖИ Вазирлар Маҳкамасига ишончсизлик билдириши мумкин, бу нарса Вазирлар Маҳкамасининг истеъфосига сабаб бўлади. Шу масалага оид қарор ССЖИ Олий Кенгаши аъзолари умумий сонининг камида учдан икки қисмидан иборат кўпчилик овоз билан қабул этилади».

23. 131-модда қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«**131-модда.** ССЖИ Вазирлар Маҳкамаси давлат бошқарувининг ССЖ Иттифоқи ихтиёрига ўтказилган масалаларини ҳал этишга ҳақлидир, чунки бу масалалар, ССЖИ Конституциясига мувофиқ, ССЖИ халқ депутатлари Съездининг, ССЖИ Олий Кенгашининг ва Федерация Кенгашининг ҳуқуқ доирасига кирмайди».

24. 132-модда қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«**132-модда.** ССЖИ Вазирлар Маҳкамаси:

Жумҳуриятлар билан биргаликда умумий валютага асосланган ягона молия, кредит ва пул сиёсатини ўтказади; Иттифоқ бюджетини тузади ва ижро этади; Умумиттифоқ иқтисодий дастурларини амалга оширади; жумҳуриятлараро тараққиёт фондларини, табиий офатлар ва фалокатларнинг оқибатларини тугатиш фондларини вужудга келтиради;

жумҳуриятлар билан биргаликда мамлакатнинг яхлит ёқилғи-энергетика ва транспорт системаларини бошқаради; мудофаа корхоналарини, фазошунослик тадқиқотларини, Иттифоқ алоқа ва ахборот, метеорология, геодезия, картография, геология, метрология ва стандартлаш системаларини бошқаради; табиатни муҳофаза қилиш, экология хавфсизлиги ва табиатдан фойдаланиш соҳаларида келишиб олинган сиёсатни ўтказади;

жумҳуриятлар билан биргаликда Умумиттифоқ озиқ-овқат, сиҳат-саломатлик, ижтимоий таъминот, аҳолини иш билан таъминлаш, оналик ва болалик ҳақида ғамхўрлик қилиш, маданият ва таълим, фундаментал илмий тадқиқотлар ва фан-техника тараққиётини рағбатлантириш дастурларини амалга оширади;

мамлакат мудофаасини ва давлат хавфсизлигини таъминлаш чора-тадбирларини кўради;

ССЖ Иттифоқининг ташқи сиёсатини амалга оширади, ССЖ Иттифоқининг ташқи иқтисодий фаолиятини бошқаради, жумҳуриятларнинг ташқи сиёсий ва ташқи иқтисодий фаолиятини, бож ишини мувофиқлаштириб туради;

қонунийликни, фуқароларнинг ҳуқуқлари ва эркинликларини таъминлаш, мол-мулкни ва жамоат тартибини сақлаш, жиноятчиликка қарши кураш юзасидан жумҳуриятлар билан келишиб олинган чора-тадбирларни амалга оширади».

25. 133-модда қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«**133-модда.** ССЖИ Вазирлар Маҳкамаси ССЖИ қонунлари ва ССЖИ халқ депутатлари Съездининг, ССЖИ Олий Кенгашининг бошқа қарорлари, ССЖИ Президентининг Фармонлари асосида ва уларни ижро этиш юзасидан қарорлар ва фармойишлар чиқаради ҳамда уларнинг ижросини текширади. ССЖИ Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари ва фармойишлари ССЖИнинг бутун ҳудудида ижро этилиши мажбурийдир».

26. 134-модда чиқариб ташлансин.

27. 135-модда қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«**135-модда.** ССЖИ Вазирлар Маҳкамаси ССЖИ вазирликларининг ва унга бўйсунувчи бошқа идораларнинг ишини бирлаштириб, йўналтириб туради.

Давлат бошқаруви масалаларини келишиб ҳал қилиш учун ССЖИ вазирликларида ва давлат бошқаруви бошқа марказий идораларида ҳайъатлар тузилади, уларнинг таркибига лавозимига кўра жумҳуриятлар тегишли идораларининг раҳбарлари киради».

28. 136-модда қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«**136-модда.** ССЖИ Вазирлар Маҳкамасининг ҳуқуқ доираси, унинг фаолияти тартиби, давлатнинг бошқа идоралари билан муносабатлари, шунингдек ССЖИ вазирликлари ва давлат бошқаруви бошқа марказий идораларининг рўйхати ССЖИ Қонуни билан белгиланади».

29. 140-моддадаги «ССЖИ Вазирлар Кенгашининг қарорлари ва фармойишлари» сўзлари «ССЖИ Президентининг ва ССЖИ Вазирлар Маҳкамасининг ҳужжатлари» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

30. 145-модда қуйидаги мазмундаги иккинчи қисм билан тўлдирилсин:

«Халқ депутатлари маҳаллий Советларидан ташқари маҳаллий ўзини ўзи бошқариш системасида жумҳуриятларнинг қонунларига мувофиқ ҳудудий жамоат ўзини ўзи бошқариш идоралари, фуқароларнинг йиғилишлари, бевосита демократиянинг бошқа шакллари иш кўришлари мумкин».

31. 149-модда қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«**149-модда.** Халқ депутатлари маҳаллий Советлари сайлайдиган ижроия комитетлари ёки бошқа идоралар мазкур маҳаллий Советларнинг ижрочи ва бошқарувчи идораларидир.

Маҳаллий Советларнинг ижрочи ва бошқарувчи идоралари йилига камида бир марта ўзларини сайлаган Советлар ҳузурида, шунингдек меҳнат жамоаларининг йиғилишларида ва фуқаролар истиқомат қиладиган жойда ҳисоб бериб турадилар».

32. 150-модда қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«**150-модда.** Халқ депутатлари маҳаллий Советларининг ижрочи ва бошқарувчи идоралари ССЖИ қонунларини, ССЖИ Президентининг Фармонларини, ССЖИ ва жумҳуриятлар давлат ҳокимияти ва бошқаруви олий идораларининг ўз ҳуқуқлари доирасида қабул этган бошқа ҳужжатларини бажаришга мажбурдирлар.

Маҳаллий Советларнинг ижрочи ва бошқарувчи идоралари ўзларини сайлаган Советга ҳам, шунингдек юқори ижрочи ва бошқарувчи идорага ҳам бевосита ҳисобот берадилар».

33. VII бўлимнинг номи қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«VII. Одил судлов ва прокурор назорати».

34. 20-бобнинг номи қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«20-боб. Судлар».

35. 152-модданинг еттинчи қисми қуйидаги таҳрирда баён этилсин: «Судьялар ва халқ маслаҳатчилари қонунда белгиланган тартибда чақириб олиниши мумкин».

36. 163-модда қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«**163-модда.** ССЖИда хўжалик низоларини ҳал этиш ССЖИ Олий ҳакамлик суди томонидан ва жумҳуриятларда хўжалик низоларини ҳал этиш учун уларнинг қонунларига мувофиқ тузиладиган идоралар томонидан амалга оширилади.

Низоларни ҳал этиш соҳасида судьяларнинг фаолиятига ҳар қандай идораларнинг, ташкилотларнинг ва мансабдор шахсларнинг аралашувига йўл қўйилмайди.

ССЖИ Олий ҳакамлик судини ташкил этиш ва унинг фаолияти тартиби ССЖИ Қонуни билан белгиланади».

37. 164, 166, 167, 168-моддалар қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«**164-модда.** ССЖИ қонунларининг барча вазирликлар ва давлат бошқаруви бошқа идоралари, корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, халқ депутатлари маҳаллий Советлари, уларнинг ижрочи ва бошқарувчи органлари, сиёсий партиялар, жамоат ташкилотлари ва оммавий ҳаракатлар, мансабдор шахслар, шунингдек фуқаролар томонидан аниқ ва бир хил тарзда ижро этилиши устидан назоратни ССЖИ Бош прокурори, иттифоқдош жумҳуриятларнинг прокурорлари ва уларга бўйсунувчи прокурорлар амалга оширадилар».

«**166-модда.** Жумҳуриятларнинг прокурорлари жумҳуриятларнинг давлат ҳокимиятлари олий идоралари томонидан ССЖИ Бош прокурори билан келишиб тайинланадилар ва уларга ҳисоб берадилар. ССЖИ қонунларининг ижро этилиши устидан назорат қилиш соҳасидаги фаолиятда жумҳуриятларнинг прокурорлари ССЖИ Бош прокурорига ҳам ҳисобот берадилар.

167-модда. ССЖИ Бош прокурорининг ваколат муддати — беш йил.

168-модда. Прокуратура органлари ўз ваколатларини ҳар қандай маҳаллий идоралардан мустақил равишда амалга оширадилар.

Прокуратура органларини ташкил этиш ва уларнинг фаолият тартиби ССЖ Иттифоқи ва иттифоқдош жумҳуриятларнинг қонунлари билан белгиланади».

Совет Социалистик Жумҳуриятлари Иттифоқининг Президенти

М. ГОРБАЧЕВ.

Москва, Кремль.
1990 йил 26 декабрь.

ССЖИ ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИНИНГ ТЎРТИНЧИ СЪЕЗДИДА

Ёзувчи, Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси бошқарувининг биринчи котиби, ССЖИ Ёзувчилар уюшмаси бошқаруви котиби

Депутат О. ЁҚУБОВ нутқи

(ССЖИ Ёзувчилар уюшмасидан, Тошкент шаҳри)

Ҳурматли ўртоқлар! Съездда сўзга чиққан деярли барча нотиқлар миллий низолар, миллатлар ўртасида тўқнашувлар ҳақида қалблари ташвишу аламга тўлиб гапирдилар. Бундайин кулфатни келтириб чиқараётган сабаблар кўп, бироқ битта сабаб, айниқса, аксарият нутқларда такрор-такрор айтилдики, бу — иқтисодий тенгсизлик муаммосидир. Гўё шундай ҳол юз берганки, ҳар бир жумҳурият мамлакатнинг бу умумий бебарака қозонига бошқаларга қараганда кўпроқ масаллиғ солаётиру, бироқ унинг «нонини» бошқалар «туя» қилиб кетаётир. Ҳурматли ўртоқ Борис Николаевич Ельцин бир сафар ҳатто шундай гапни айтишни ўзига эп кўрди: у бошқараётган жумҳурият 70 йиллик Совет ҳокимияти даврида мамлакатдаги бошқа барча жумҳуриятлар халқларини фақат едириб-ичиргангина эмас, боқиб келгани учун гўё ўзи ғариб аҳволга тушиб қолган эмиш.

Тобора авжга минаётган бу тортишувларнинг сабаби менимча шундаки, бир маҳаллар «бутун дунё пролетарлари доҳийси» ғайриқонуний қарор чиқарган эдики, бу қарор ҳар бир халқнинг Умумиттифоқ хазинасига қўшаётган ҳиссасини қатъий суратда сир тутиб келишга имкон яратди.

М. С. Горбачев ўзининг якунловчи нутқида бизнинг машҳур юртдошимиз Хўжа Насриддинни эслатиб ўтди. Мен Хўжа Насриддин ҳақида гапирмоқчиман. Бизда қадимда «ҳалфана» деган бир одат бўлган. Бу удумга кўра бир неча ялангоёқ, камбағал бир жойга тўпланиб ош дамлаган. Бири гўшт сотиб олган, бошқа бири думба, учинчиси — гуруч, чўнтагида сариқ чақаси ҳам бўлмаган мулла мирқуруқ, гадоси эса бир бош саримсоқ олиб келган.

Ялангоёқ дарвешларнинг бу зиёфатига Хўжа Насриддин раҳнамолик қилган. Улар олдиндан ошни ҳамма баравар ейиши керак, деган ўзаро битим тузишган. Бироқ баъзан шундай ҳам бўлганки, бир бош саримсоқ олиб келган гадо гўшт сотиб олиб келган ҳамтовоғидан кўра ошни кўпроқ туширишга уринган. Шундай пайтларда Хўжа Насриддин ёғоч қошиқ билан одобсизнинг бошига секин уриб қўйган.

Бугунги кунда Хўжа Насриддиннинг усулини қўллай олмайсиз, чунки сиз қўшнингизнинг бошига қошиқ билан туширсангиз, у сизнинг бошингизга чўмич билан солади. **(Залда кулги).** Нима қилиш керак? Менингча бунинг биттагина йўли бор, у ҳам бўлса статистикадаги Сталин жорий этган ғайри-қонуний сир сақлашни бекор қилиш керак. Негаки, бугун ҳар бир халқ умумиттифоқ хазинасига қўшаётган ўз ҳиссасини аниқ билишни истайди, устига-устак бу ҳиссанинг баҳоси Маслюков ва Воронин ўртоқлар ўзбошимчалик билан тайин этган нархларда эмас, балки жаҳон бозоридаги, дейлик ҳам нонга, ҳам бензинга, ҳам кўмирга ва ҳам пахтага тўланаётган аниқ муайян баҳоларда белгиланмоғи керак. Шундай қилинса, ким боқиманда экани, ким кимни боқаётгани ўз-ўзидан равшан бўлади-қолади. Боз устига ўзаро таъналар, хафагарчиликлар, тош отишларга чек қўйилади. Энг муҳими — бу нарса меҳнат кишисининг қадр-қимматини ҳам барча халқларнинг қадриятини жой-жойига қўярди.

Биз шуни унутмаслигимиз керакки, жаҳондаги ҳар бир илғор халқ ўз ҳаётини ва келажак учун белгиланган план-режаларини тузганда чуқур илмий ҳисоб-китобларга асосланади. Фақат бизнинг ҳисоб китоб (статистика) ҳамон Сталин давридаги маъмурий-бюрократик аппаратнинг буйруқларига бўйсунган ҳолда факт ва рақамларни, бу деган сўз, ҳар бир халқнинг умумдавлат хазинасига қўшаётган ҳиссасини бузиб кўрсатади, оқибатда ССЖИга кираётган бирор-бир жумҳурият халқи умумдавлат бойлигига қўшаётган ўз ҳиссасини ҳануз билмай келаётир.

Энди яна бир фикр. Бу фикр ҳам одамларни ҳаяжонга солаётган энг катта ташвиш — жиноятчиликнинг ортиб бораётгани билан боғлиқдир. Бу — ҳақиқий кулфатга айланди! Одамлар беҳаловат. Мамлакатда қазиб олинаётган темирнинг ярми темир эшиклар ясашга сарф этилмоқда: бироқ бундан наф йўқ: менинг бир ветеран дўстим уйига ўн пудлик сейф қурдирди, лекин бундан ҳам фойда чиқмади — унинг топган-тутганини сейф-пейфи билан кўтариб кетишди. **(Залда кулги).**

Майли, кетгани худо йўлига-ю, бироқ арзимаган нарса учун гуноҳсиз, ҳимоясиз одамларга нисбатан шафқатсизлик қилиняпти. Шу боисдан, менинг назаримда, ўртоқ Крючков чет эл айғоқчиларини тутиб олиш ҳаракатида юрган ўз қўшинларининг бир қисмини жиноятчилар билан курашга сафарбар этиб, тўғри иш қилди. Фақат истар эдимки, ўртоқ Крючков бу шпионларни «халқлар отаси» давридагидек, ҳар хил ижодий уюшмалар ва илмий институтлардан қидириб юрмасин, чунки бунга эҳтиёж ҳам йўқ: ҳаёт шуни кўрсатаётирки, биз яқин орада ўз союзларимизда бир-биримизнинг гўштимизни еб битирсак керак **(Залда кулги).**

Бироқ менинг ўйлашимча, ўртоқ Крючковнинг бу ташаббуси ҳали етарли эмас. Ўйлаб кўриш лозим: балки баъзи ҳарбий қисмлардан ҳам фойдаланиш керакдир. Бу шунчаки мулоҳаза учун ўртага ташланган бир фикр. Чунки жиноятчиликнинг авж олиши оқибатлари жамиятни жуда ёмон аҳволга солиши мумкин. Тез орада бирор-бир чора кўрмоқ лозим. Хуллас, биз шуни унутмаслигимиз керакки, бу муаммо халқни озиқ-овқат муаммосидан кўра кам безовта қилаётгани йўқ, халқ Съезддан муҳим қарорлар қабул қилишни муштоқ бўлиб кутаётир. **(Қарсаклар).**

Янгиқўрғон район тиббиёт бирлашмаси бош шифокори ўринбосари Абдували Ёқубов ўз касбининг фидойисигина эмас, балки моҳир тарғиботчи сифатида ҳам ҳурмат-эътибор қозонган. У партия тарихий ҳужжатлари моҳиятини оммага чуқур сингдириш, иқтисодий ўқув машғулотларини қизиқарли ўтказишда бошқаларга намуна бўлмоқда. Сўз устаси билим ва маҳоратини ошириб боради, маҳаллий далиллар, матбуот янгиликларидан унумли фойдаланади. Шу боис ҳар бир суҳбати кўпчиликда катта қизиқиш уйғотаяпти.

СУРАТДА: сўз устаси А. Ёқубов.

Т. ҲАМРОҚУЛОВ олган сурат.

Ошкоралик кўзгусида

БУКИЛМАС ИРОДА

У район партия қўмитаси бюро мажлисидан қандай чиққанини сезмади. Қаро терга ботган, ҳаяжонининг зўрлигидан ўзини йўқотаёзди. Азим дарахт ёнидаги ўриндиққа ҳолсизгина чўкди. Икки соат мобайнида унинг шаънига айтилган ноҳақ сўзлар, таъна-дашномлар қалбини кемирди. Қанча[illegible] ҳаракат қилмасин ўзини қўлга ололмас, чалкаш фикрлар миясида чарх урарди. Ҳорғин кўзларида беихтиёр ёш кўринди.

Чўлда кўп йиллар захматли меҳнат қилиб, шу куйга тушаман деб сира ўйламаганди. Қанчалик ҳая[illegible]ли, ҳар дами жасоратга [illegible]унлар эди. Биринчи[illegible]ори чўлга сув келти[illegible]епоён пахтазорлар [illegible]ш ишига муносиб [illegible]ишни ўзининг ком[illegible] бурчи деб билди. [illegible]оғир эди. Изғирин, [illegible]инкани қуритади. [illegible] устига бошпана, [illegible] сув танқис. Ишчи [illegible]майди. Сохта шуҳ[illegible]ириш, мўмай пул [illegible]орзусида бўлганлар [illegible]ки ойнинг ичида жуф[illegible] ростлаб қолишди. [illegible]нг машаққат билан янги ўзлаштирилган ерга чигит қадашди. Ҳарорат баландлигидан нафас қайтади, ғўза парваришлаш азобга айланганди. Бироқ темир иродали, сўзида устивор кишилар қи[illegible]чиликларга бардош бер[illegible]лар.

Йиллар ўтди. Ҳосил ака Отақулов каби чўлқуварларнинг қаҳрамонона меҳнати туфайли ажойиб пахтазорлар, боғ-роғлар барпо этилди. Ҳосилдорлик гектарига 10 центнердан 30 центнерга кўтарилди. Экинзорлар 800 гектарга кенгайди. Ҳалол меҳнат туфайли Ҳосил Отақулов донгдорлар сафидан ўрин олди. Район партия комитети тавсияси билан Дўстлик районидаги янги ташкил этилган Ғафур Ғулом (ҳозирги Арнасой ноҳиясидаги Тимошенко) номли давлат хўжалиги директори этиб сайланди. Моҳир ташкилотчи, омилкор раҳбарнинг нияти улуғ эди. Қишлоқларни ободонлаштириш, ижтимоий соҳа муаммоларини тезроқ ҳал этиш учун куйиб-пишиб меҳнат қилди. Кутилмаганда 1985 йилда бўлим бошқарувчиси бўлиб ишлаган даврдаги исботланмаган қўшиб ёзиш тамғаси остида сўроққа қолди. Ундан муқаддас партия билетини тортиб олишди.

...Райкомдагилар тарқалишганида борлиқни қоронғилик қоплаганди. Биринчи котиб билан бўлган мулоқот Ҳосил аканинг кўнглини баттар чўктирди.

— Иложи йўқ. Бу иш жумҳурият Марказқўмининг иккинчи котиби назорати остида бўлаяпти, — деди у.

«Нималар бўлаяпти ўзи, чўлда минг азоб билан пахта етиштирсанг, юзим ёруғ бўлсин деб жондан кечиб куйди-пишди бўлсанг-у, рағбат ўрнига зарба есанг. Майли нима бўлса бўлсин, фақат партия билетимни қайтаришса бўлгани. Виждоним пок, ҳеч қачон муқаддас номга доғ туширмадим». Ана шу фикр вужудини қамраганди.

Ҳа, ўша алғов-далғов кунларда ҳўлу қуруқ баравар ёнди. Фақат Тимошенко номли совхоздан 22 киши КПСС сафидан ўчирилди. Икки давлат хўжалиги директори туҳматга, тазйиқларга дош беролмай дунёдан кўз юмди. Бешта совхоз партия комитетининг котиби бир йўла алмаштирилди. Одамлар талвасага тушган, иш ўрнига мажлисбозлик, асаббузарлик авжига чиқди. Ҳ. Отақулов кутилмаган зарбадан бир неча кун эсанкираб юрди. Сўнг иродасини қўлга олди. Ҳақиқат учун қатъий туриб курашишга аҳд қилди. Совхоз ишчи ва хизматчиларининг маслаҳати билан Жиззах область партия қўмитасига хат йўллади.

Мактубининг сўнггида Гдлян ва Иванов чопармонларининг зўравонлиги, адолатсизлиги хусусида тўхталди. Кўчада қўлини орқасига қайириб, бюрога олиб келишгани ва партиядан ўчиришганини батафсил баён қилди. Бахтга қарши не-не умидлар билан битилган мактубга, ноҳақ жазоланган деҳқон ноласига жавоб берилмади. Шундан сўнг Ҳ. Отақулов Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитасига ёзма равишда мурожаат қилди. Тааажубки натижа бўлмади.

— Ўша вақтларда болаларим, қўни-қўшниларим, ёр-биродарлар олдида бош кўтаролмай қолдим, — дейди Ҳосил ака. — Улар билан суҳбатлашаётганимда раҳмилари келаётганини сезиб, баттар эзилдим. Ортиқ бундай яшаш мумкин эмасди. Москвага нажот кўзларини тикдим. Яна омад юришмади: раҳбарлар қабулига киролмадим. Аризамни олиб қолишди. Чарх айланиб кўз ёшлари билан битилган мактуб жумҳурият Марказий Қўмитасига, у ердан Жиззахга келиб тушди. Бир ой ўтгач эски жавобни қайта кўчириб, қўлимга тутқазишди...

Ҳосил ака Отақулов билан суҳбатлашиб ўтирибман-у, шунча ноҳақлик, тақдир ўйинларига қандай бардош берганийкин, деган савол кўндаланг бўларди. Таъкидлашича, тушкунликка тушмай ҳаракатини давом эттирибди. КПСС XXVIII съезди президиумига шошилинчнома йўллади. Не бахтки, чўлқувар арз-доди съезд назорат-тафтиш комиссияси аъзолари эътиборини тортди. Ҳаётда яхши одамлар кўп экан. Улар адолат тантанаси йўлида жонбозлик кўрсатдилар. Ниҳоят 1990 йилнинг августида Жиззах вилояти партия қўмитаси назорат-тафтиш комиссияси президиуми Ҳ. Отақуловни КПСС сафига тиклаш тўғрисида қарор қабул қилди.

Файзли хонага кўзлари қувончдан порлаган Ҳосил ака кириб келди. Қучоқлашиб самимий табрикладик. У ўктин-ўктин партия билети турган кўкрагининг чап томонини сийпалаб қўяди.

— Партияга сўнмас садоқат, енгилмас куч сизда қаердан пайдо бўлган, — сўраймиз энтикиб.

— Баландпарвоз сўзларни ёқтирмайман. Умримни фақат яхшиликка, чўлни яшнатишга, пахтачиликни ривожлантиришга бағишлаганман, — дейди суҳбатдошимиз. — Дашт бизни тоблади, мақсад сари дадил интилишга ўргатди. Ҳамиша қаддимни ғоз тутиб юришга ҳақлиман.

Ҳосил ака Отақулов ҳозир хўжаликда бўлим агрономи. Аввалгидек омилкорлик, ташаббускорлик кўрсатиб ишламоқда. Жуда кўп заршунослар, мутахассислар билан фикрлашдим. Улар бир нарсани алоҳида таъкидлашди. Бу ажойиб инсон ҳеч қачон ўтмиш хизматларини рўкач қилмапти, ёғлиқроқ жойни сўрамапти. Биладики, фақат ҳалол меҳнат билангина инсон юзага чиқиши мумкин. Номардлар, шуҳратпарастлар, мансабини суиистеъмол қилаётганлар эса албатта эл-юрт ўртасида шармисор бўладилар. Ўзимча, фикр қиламан: қани энди ҳамма ҳам Ҳосил акага ўхшаб яшаса, кураша!

Ю. БЕКМУРОДОВ.

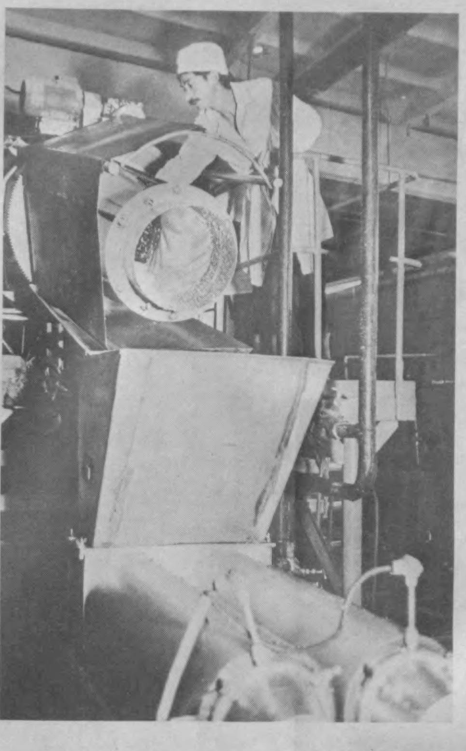

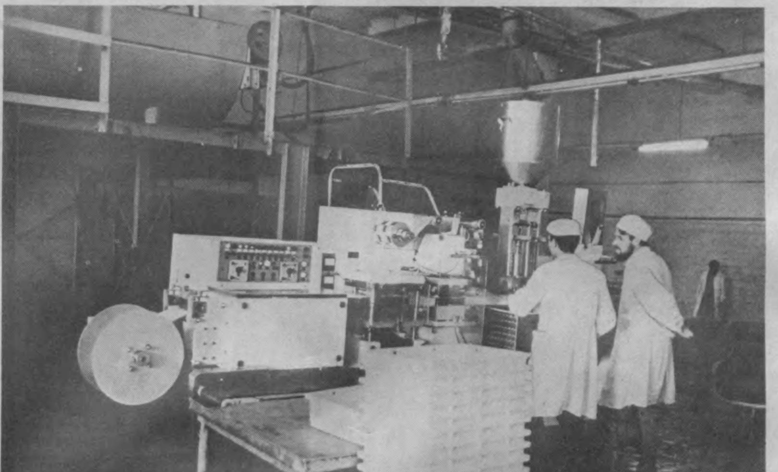

Урганч сут заводида маҳсулот ҳажмини ошириш билан бирга унинг турларини кўпайтиришга ва сифатини янада яхшилавга алоҳида эътибор берилмоқда. Ҳозирги пайтда корхонадан 22 хил ноз-неъмат чиқаяпти. Завод ишчи-хизматчилари 1990 йил режасини муддатидан илгари ошириб адо этиб, ҳозиргача минг тоннадан зиёд маҳсулот тайёрлашга муваффақ бўлдилар. Корхонада ишлаб чиқариш жараёнларини техникавий жиҳатдан қайта қуроллантириш борасида ҳам кенг кўламдаги тадбирлар амалга оширилаяпти. Яқинда бир соатда 2,5 тонна сузма тайёрлаш қувватига эга бўлган янги бўлинма ишга туширилди.

СУРАТЛАРДА: 1. Сузма тайёрлаш бўлинмасида. 2. Сут маҳсулотларини қадоқлайдиган қурилма.

Р. ЖУМАНИЁЗОВ олган суратлар. (ЎзТАГ).

ЎЗБЕКИСТОН ССЖ ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ ҚЎМИТАЛАРИДА

27 декабрь куни Тошкентда Ўзбекистон ССЖ Олий Кенгаши қурилиш, меъморчилик, уй-жой, маҳаллий хўжалик ва ободонлаштириш, соғлиқни сақлаш, хотин-қизлар ишлари, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш, фан, халқ таълими ва маданий меросни муҳофаза қилиш, транспорт, йўл хўжалиги, алоқа ва информатика, саноат, халқ истеъмол моллари, аҳолига хизмат кўрсатиш ва савдо қўмиталарининг, шунингдек фахрийлар ва ногиронлар ишлари қўмитасининг қўшма мажлиси бўлди.

Халқ депутатлари Тошкент шаҳар, Андижон ва Самарқанд вилоятлари кенгашларининг, вазирликлар, жумҳурият давлат қўмиталари ва идораларининг, муассасалар ҳамда ташкилотларнинг уй-жойларни, ижтимоий-соҳани 1990—1991 йиллар қиш даврида ишлашга тайёрлаш юзасидан қандай иш олиб бораётганликлари тўғрисидаги масала муҳокама қилинди.

Мажлисда муҳокама этилган масала юзасидан тегишли қарор қабул қилинди. Вазирликлар, давлат қўмиталари ҳамда идораларга халқ депутатлари вилоят ва Тошкент шаҳар Совети ижроия қўмиталарига қишга тайёргарлик кўриш юзасидан белгиланган тадбирлар бажарилишини пухта ўрганиш ва кўрсатилган камчиликларни сўзсиз бартараф этишга доир қўшимча тадбирлар кўриш тавсия қилинди.

Қўмиталар 1991 йилнинг февралида мазкур масалани яна кўриб чиқишга қарор қилдилар.

(ЎзТАГ).

ЗИЁДИ БИЛАН

Озиқ-овқат дастурини амалга ошириш йўлида сидқидилдан меҳнат қилаётган Олтиариқ райони чорвадорлари катта меҳнат ғалабасини қўлга киритдилар. Сут тайёрлаш йиллик режаси ортиғи билан уддаланди. Эл дастурхонига 7.410 тонна маҳсулот етказиб берилди. Ҳар бош сигирдан соғиб олинган сут ўртача 2.950 литрни ташкил этди. Меҳнат ғалабасига Охунбобоев номли жамоа хўжалиги чорвадорлари муҳим ҳисса қўшдилар. Бу ерда 580 тонна ўрнига 740 тонна сут тайёрланиб, йиллик режа 130 фоизга бажарилди. «Ленинобод», «Янгиобод» давлат ва жамоа хўжаликларида эришилган натижалар ҳам қувончли.

Районда сут тайёрлаш давом этмоқда.

Т. УМАРОВ.

ИШЧИ НАЗОРАТИ

Журналистлар жамиятимиздаги охири кўринмайдиган тақчилликлар мавзусига қайта-қайта мурожаат қилишларига тўғри келаяпти. Назоратчилар дўконларни текширишганида ҳамма нарса, ҳатто биз аллақачон унутиб юборган нарсалар ҳам топилмоқда. Нималар бўлаяпти ўзи! На иложки, ҳуқуқни муҳофаза қилиш идораларининг вазифасини бажариш ҳуқуқига эга бўлмаган журналистларни ҳам бошқа одамлар каби кўплаб саволлар қизиқтирмоқда. ЎзТАГ мухбирлари берган хабарларнинг сарлавҳаларига бир мартагина кўз ташланг. Бу саволларга ваколатли хизматлардан жавоблар келади, деб умид қиламиз. Бу фактлар қуруқ гаплигича қолиб кетмаслигини жуда-жуда истардик.

САРХИЛИ ПАНАДА

Балиқчи районида кундузи чироқ ёқиб ҳам музлатгич топиб бўлмайди. «Келгани йўқ», деб қатъий жавоб қилишмоқда савдо ходимлари. Лекин Балиқчи район ишчи назорати гуруҳи бу баҳонага ишонмади. Назоратчилар Чинобод қишлоғида «Техника» дўконининг омборига кирдилар. Бу ерда ҳам ўзига хос дўкон бор эди, лекин у ҳаммага ҳам хизмат қилавермайди.

Текширув чоғида дўкон мудири Абдулҳай Аҳмедовнинг ҳамқишлоқлари ахтариб юрган жуда кўп нарсалар топилди. Бу ерда «Снежинка» маркали учта музлатгич, Германияда ишлаб чиқарилган ошхона гарнитури, «Москвич-412» автомашинасининг янги двигатели «ўз» харидорларини кутаётган экан. Музлатгичлар бу ерда турганига икки ой бўлибди. Ошхона гарнитури яқинда келган. «Москвич» двигатели учун эса ҳеч қандай ҳужжат йўқ.

Бошқа бир қишлоқ дўконидан ҳам танқис моллар топилди. Озиқ-овқат дўконининг мудири Ш. Холдоровнинг гапларига ишонсак, кейинги вақтларда мол аҳён-аҳёнда ва жуда кам миқдорда келаётган экан. Шунинг учун ҳам кўпчилик бу нарсаларни тополмаётган эмиш. Лекин ишчи назоратчилар ундан омборни кўрсатишни илтимос қилганларида дўкон мудирининг ранги оқариб кетди. Бунинг сабаби бор экан: дўкон омборидан 54 килограмм 95-кўк чой, ярим тоннадан кўпроқ ўн икки хил конфетлар топилди.

— Бу чойни «Бўстон» давлат хўжалигининг меҳнаткашларига сотиш учун сақлаяпмиз, — деб ўзини оқлай бошлади дўкон мудири. — Чунки тўйлар кўп, чой эса ҳамиша етишмайди. Конфетлар шу бугун келди ва мен сизлар келишингиз олдидан уни сотувга чиқармоқчи бўлиб турган эдим...

У бу молларни сотди, лекин текширувдан кейингина шундай қилди. Чой масаласига келганда эса, дўкон мудири бу хусусда ҳам муболаға қилаётгани турган гап — ҳужжатлар базада беш кун илгари тўлдирилган. Ваҳоланки базадан дўконгача бўлган масофа икки қадам.

Шу куни ишчи назорати текширувининг иштирокчилари умумий овқатланиш, маиший хизмат кўрсатиш корхоналари ишида кўпгина камчиликларни аниқладилар. Текширув материаллари чора кўриш учун матлубот кооперацияси ва маиший хизмат раҳбарларига тақдим этилди.

ҚАЧОН ТАРТИБ ЎРНАТИЛАДИ?

Геология вазирлиги ишчилар таъминоти бўлимига қарашли Қаршидаги 20-дўкон ходимлари жуда хилма-хил молларни яшириб қўйишган экан. Бундан мақсад уларни чайқов нархида пуллаш бўлса керак, ҳойнаҳой. Ишчи назоратчилари бу ердан чет элда ишлаб чиқарилган болалар этиклари ва спорт пойабзаллари, аёллар кийим-кечаклари ва сочга сепиладиган лак — жами икки минг сўмликдан кўпроқ молни топдилар. Пештахта ортидаги уддабуронлар бу тақчил молларни «қалпоғи» билан сотиб, катта фойда олишдан умидвор бўлишган. Энди эса бунинг учун жавоб беришга тўғри келади.

«Болалар дунёси» дўконининг ёрдамчи хонасидан Бельгияда тайёрланган 15 та аёллар шамсияси топилди. Шу дўконнинг ўзида яна яшириб қўйилган «Горизонт» рангли телевизори топилди. Тақчил саноат моллари беркитилган яширин жойлар «Мода», «Спорт моллари» 12-дўконларида, савдо марказида ҳам бор экан.

Вилоят марказидаги текшириб кўрилган озиқ-овқат дўконларида ҳам савдонинг ана шундай усуллари «ҳукмронлик» қилмоқда. Масалан, ёғ-экстракция заводи қўрғонида жойлашган 91-дўконда харидорлар кўзи тушмайдиган жойда Куба қаҳваси ва кирсовун яшириб қўйилганлиги маълум бўлди. Шу ернинг ўзида «Астра» сигареталари ҳам сақланаётган экан. Бошқа дўконларда эса назоратчилар текширув чоғида яшириб қўйилган конфетлар ва шампань виноси, кўк чой ва қанд, туз ва гугурт топдилар.

Ишчи назорати текширган шаҳар умумий овқатланиш корхоналари ҳам «қуруққа» ишламаётган экан.

Ким тартиб ўрнатади? Назоратнинг яна бошқа янги турлари керакми? Ҳозиргиларидан уларнинг нимаси яхшироқ бўлади?

Ҳуқуқни муҳофаза қилиш идоралари каттароқ ишлар билан бандга ўхшайди. Бироқ, энди улар ички бозор муаммолари билан ҳам шуғулланишади. ССЖИ Президентининг фармони савдо соҳасидаги оммавий суиистеъмолларга қарши қатъий чоралар кўришни талаб қилади.

— Бизда назоратчилар ҳозир ҳам етиб ортади. Фақат уларда ҳамжиҳатлик йўқ, — деб ҳисоблайди вилоят савдо бошқармасининг бошлиғи Ўктам Турсунов. — Давлат савдо инспекцияси, халқ назорати идоралари, касаба уюшмаси комиссиялари ва барча даражалардаги кенгашларнинг депутатлар комиссиялари Криловнинг «Оққуш, қисқичбақа ва чўртан балиқ» масалидаги каби ишлашмоқда. Дўконларга муайян меҳнат жамоаларини бириктириб қўйилсагина тартиб ўрнатиш мумкин бўлади. Ана шундагина чинакам ишчи назорати ўрнатилади. Ҳозир эса назоратчилар фаолиятини таъминлаш учун қўшимча маблағ сарфланаяпти, холос.

ЖУМҲУРИЯТ ПРЕЗИДЕНТИГА КЕЛГАН ХАТЛАР

Яқинда сайланган Ўзбекистон ССЖ Президенти ташвишлари бошидан ортиб ётганлигини жуда яхши биламиз. Жумҳуриятнинг олдинги раҳбарларидан унга ҳавас қилиб бўлмайдиган «мерос» — мувозанати бузилган иқтисодиёт, очиғини айтганда, ночор ҳолдаги ижтимоий соҳа, ҳамма нарсанинг тақчиллиги, қишлоқ хўжалигида пахтанинг устунлиги «мероси» қолди... Ўзбекистон меҳнатчилари[illegible]нг турмуш даражасига дахлли ҳар қандай масалани ҳал этишда сусткашлик қилиб бўлмайди. Жумҳуриятдаги аҳволни биз ҳаммамиз кутганимиздек тартибга солиш учун бир кеча-кундузда 25 соат бўлса ҳам етмайди.

Шунга қарамай, Президент ҳар куни кўп вақтини келаётган хатларни ўқишга сарфлайди. Хатлар эса жумҳуриятнинг ҳар томонидан: вилоят марказларидан ва олис қишлоқлардан, шаҳарлар ва қишлоқ жойлардан юзлаб келиб турибди. Уларнинг ҳар бирида ёки хусусий кулфатлар баён қилинган ёки бутун Ўзбекистон учун аҳамиятга молик таклиф айтилган, халқ фаровонлигини ошириш йўлини қатъият билан ўтказиш истаги баён қилинган ёки чиқарилган фармон маъқулланган, ветеранлар эҳтиёжларига эътибор берганлиги учун миннатдорчилик билдирилган ёки олимнинг халқ хўжалигида катта аҳамиятга эга кашфиётини жо[illegible]ий этишда кўмаклашиш ил[illegible]мос қилинган.

Мана бир мисол. Самарқанд кооператив илмгоҳининг ректори иқтисод фанлари доктори А. Солиев И. А. Каримовга хат ёзиб, унда доцент М. Ҳасановнинг кашфиёти ҳақида қисқача сўзлаб берган. Унинг гапларига қараганда бу кашфиёт «халқ хўжалиги тармоқларида физик кимё ва аэрогидродинамика ютуқларидан фойдаланишда янги даврни бошлаб беради». Озиқ-овқат, донни қайта ишлаш, пахтани қайта ишлаш, ёғ-мой, қазилма, кимё, энергетика ва авиация тармоқларида, қишлоқ хўжалигида ихтирони синаб кўриш унинг иқтисодий, технология ва экология самараси катта эканлигини кўрсатди.

Ҳамма иллат шундаки, иш синовдан нарига ўтмаяпти. Шу сабабли ректор ёрдам сўраб жумҳурият Президентига мурожаат қилган.

Хат матнида иккита белги бор: рўйхатга олинган рақам ва назорат тамғаси бўлиб, унда ижро этишнинг аниқ муддати қўйилган. Президент қандай ҳокимиятга эга бўлмасин, бундай мураккаб масалада жумҳуриятнинг таниқли олимлари, халқ хўжалиги манфаатдор тармоқларининг раҳбарлари ва мутахассислари билан маслаҳатлашмай қарор қабул қила олмайди, албатта. Шу сабабли ректорнинг мактуби нусхалари Ўзбекистон ССЖ қишлоқ хўжалиги давлат-кооператив қўмитасининг раиси И. Ҳ. Жўрабековга ва жумҳурият Фанлар академиясининг президенти М. С. Салоҳиддиновга юборилди.

Белгилаб қўйилган муддатда улардан жавоб олинди: «Қўмита манфаатдор ташкилотлар билан келишиб, мазкур хўжалик шартномасига оид мавзуни илмий тадқиқот ишлари режасига киритди ва уни амалга ошириш учун маблағ ажратди». Шугина эмас, «қўмита илмий-ишлаб чиқариш марказини барпо этишга қарши эмас ва деҳқончилик-саноат комплекси манфаатларига дахлдор муаммоларни ҳал этишда қатнашишга тайёрдир». Шу тариқа иш юришиб кетди.

Бундай мисолларни кўплаб келтириш мумкин. «Ўзплемживобъеденение» нинг бўлим бошлиғи У. Саидов ўз хатида бозор муносабатларига ўтишга тайёргарлик ишларини тезлаштириш юзасидан таклиф киритди. Бу таклифларнинг баъзиларини жумҳуриятнинг таниқли мутахассислари аҳволни барқарорлаштиришнинг асосий йўналишларини ишлаб чиқиш чоғида ҳисобга олдилар, баъзилари эса бошқаларнинг таклифларини такрорлашдан иборат эди. Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитасида бўлиб ўтган суҳбат чоғида У. Саидовга бу ҳақда хабар қилинди.

Президентга ёзилган биророрта ҳам мактуб жавобсиз қолмайди. Масалан, тошкентлик коммунист Н. Ғайбуллаев жиноятчилик кўпайганлигидан, ички ишлар идораларининг ишида фаоллик бўшашганлигидан ташвишланади. Уни суҳбатга таклиф қилишди, бу соҳада кўрилаётган чоралар тўғрисида батафсил сўзлаб беришди, унинг барча таклифларини эътибор билан таҳлил этишди.

Хатда шахсий муаммо тўғрисида гап борса ҳам, барибир у назорат остига олинади. Участка милиционери билан муносабати бузилган Л. Д. Қосимовнинг хати шундай назорат остига олинди. Жумҳурият ички ишлар вазирига шикоятни текшириш ва чора кўриш топширилди. Участка милиционерини бошқа соҳага ишга ўтказишга қарор қилинди.

Аммо барча шикоятлар юзасидан тезда аниқ чоралар кўриш мумкинми? Мана, уруш ногирони А. Г. Гуриннинг мактуби. У Вильнюс шаҳрида яшаётганида ССЖИ Президенти М. С. Горбачев бошчилигидаги делегация таркибида И. А. Каримов Вильнюсга борган вақтда уни кўрган. Жумҳуриятимиз раҳбарининг нутқи ветеранга мақбул бўлган, бинобарин, у нима учундир жумҳурият Президенти унга албатта квартира беради, деб ўйлаган. Шу тариқа Тошкентга борсам, «Вильнюсдаги квартирамга тенг квартира берасиз» деб ёзган. Лекин бундай мурожаатнинг мантиқига тушуниш қийин: Президент квартира тақсимлаш билан шуғулланмайди, Ўзбекистонда, айниқса Тошкентда уй-жой олиш учун навбатда турганлар жуда кўп. Аммо Улуғ Ватан уруши қатнашчисининг сочи оқини ҳурмат қилганда ҳам, унинг хатидан ажабланмай бўлмайди. Фронтчилар учун ҳозир кўп иш қилинаётган бўлса ҳам, уларнинг ҳаммаси шинам уй-жой билан таъминланган, деб бўлмайди.

Ўзбекистон ССЖ Президенти номига келаётган хатларнинг бир қисми, очиғини айтганида, кишини ажаблантиради. Мана Самарқанднинг Фрунзе кўчасида яшовчи фуқаролардан келган хат. Сиёбча ариғи уларнинг ҳаётини «...заҳарламоқда». Ёмғир ёғиб ўтса, сув тошиб, коммунал уйларни босиб кетмоқда. Одамлар уйни мустақил ремонт қилиш имкониятига эга эмаслар, улар ҳашарга чиққанларида ҳам техника, мутахассислар, материаллар зарур. Улар шаҳар сув қувури идорасига, область сув хўжалиги ташкилотига, Боғишамол райижроқўми раиси Т. Нормуҳамедовга, шаҳар ижроия қўмитасининг ободончилик бўлимига, вилоят ижроия қўмитасига, шаҳар ва вилоят партия қўмиталарига ёрдам сўраб бир неча бор мурожаат қилишган. Аммо натижа йўқ. Улар хатларга ё аниқ жавоб қилишмайди ёки умуман жавоб беришмайди.

Маҳаллий ҳокимият шаҳар муаммолари билан шуғулланишга вақт топа олмаяпти ёки у ерда бутунлай масъулиятсиз кишилар ишлашади, деган тасаввур пайдо бўлмоқда. Ахир улар барча кенгашларда, мажлисларда қайта қуриш ҳақида, инсонга, унинг талаб ва эҳтиёжларига эътиборни кучайтириш ҳақида оғиз кўпиртириб гапиришаётгандир. Одамлар бундай нутқларни эшитиб, амалий ишларга қиёслашади, шундан кейин қайта қуришга қандай ишонч ҳақида гап бўлиши мумкин. Ахир фуқаролар ариқ билан боғлиқ «муаммо» хусусида жумҳурият Президентига мурожаат қилишга мажбур бўлишяпти.

Сиёбча ариғи билан боғлиқ муаммо ҳал қилиниши шубҳасиз — хат Ўзбекистон ССЖ Президенти аппаратида назорат остига олинди ва фуқароларнинг шикоятини менсимайдиган кишиларнинг жавоб беришларига тўғри келади. Бироқ ҳар бир ходим ўз хизмат вазифаларини қандай бажараётганлиги, қайси ишлари учун маош олаётгани ҳақида яна бир марта ўйлаб кўрса ёмон бўлмасди. Умуман, ўзи масъул бўлган ишга бефарқ қарайдиган бўлса, бу лавозимдан олиб ташлашларини кутмай, бошқа ишга ўтгани маъқулроқдир?

Президентга шахсий мурожаатларнинг анчагина қисми сўнгги вақтда чиқарилган фармонлар жойларда қандай ижро этилаётганини таҳлил қилишга бағишланган. Маълумки, ветеранлар, талабалар ва ўқувчи ёшларнинг, ёш келин ва куёвларнинг ҳаёти ва турмуши шароитини яхшилаш, ер участкалари ажратиш ҳақида ва бошқа муҳим қарорлар қабул қилинди. Фуқароларнинг хатлари (бу хатлар ҳар қандай давлат арбоби учун маълумотларнинг энг асосий ва тўғри манбаидир) аҳолининг ижтимоий жиҳатдан кам ҳимоя қилинган табақалари турмуш шароитини яхшилаш юзасидан кўрилаётган чораларни одамлар ҳамма жойда қизғин маъқуллаётганликларини кўрсатмоқда. Бироқ ҳамма жойда ҳам мансабдор шахслар Президент фармонлари қоидаларини амалга ошириш учун жон куйдириб ишлашмаяпти. Наманган вилоятидан О. Бердиев, А. Қодиров, Қашқадарёдан И. Турсунов ва бошқаларнинг хатларида Президент фармонига қарамай ижтимоий таъминот, маҳаллий Советлар ижроия қўмиталари аппаратларидаги айрим ходимлар партия, уруш ва меҳнат ветеранларининг эҳтиёжларига ҳамон лоқайдлик билан қараётганликлари маълум қилинади. Фармонда айтилган аниқ-равшан имтиёзларни белгилаб бериш масалалари жуда секинлик билан ҳал қилинмоқда, ижро муддатлари чўзиб юборилмоқда. Бундай маълумотлар ҳам Президент аппаратида назорат остига олинди.

Бунга зид мисоллар ҳам оз эмас. Тошкентлик И. М. Ломакина, Л. Хўжаев, С. Ким, Р. Турсунов, самарқандлик П. Газаров, И. Солиев, А. Нарзиқулов, Хоразм вилоятидан К. Ҳайитов ва бошқа жуда кўп кишилар ветеранлар учун берилган имтиёзлардан фойдаланаётганликларини айтиб, Президентга миннатдорчилик сўзларини ёзиб юборганлар. Улар Президентдан фақат одамларнинг фаровонлигини оширишга қаратилган йўлга қатъий амал қилишни, бузғунчи кучлар ҳаммамизни тўғри йўлдан оздиришларига йўл қўймасликни сўрамоқдалар.

Бир даста хатлар ва телеграммалар ёшлардан — талабалар, мактаб ва техникумларнинг ўқувчиларидан келган. Уларнинг ҳаммасида ғамхўрлик учун, партия ва ҳукуматнинг ёшлар муаммоларига доимий эътибори учун самимий миннатдорчилик билдирилган.

Бу хатларнинг ҳаммасида бир яхши истак бор: «Ҳорманг!» дейилади уларда. Ўзбекистон меҳнатчиларининг аксарияти бу фикрга қўшилади.

Ўзбекистон ССЖ Президенти аппаратининг умумий бўлими.

ШОНЛИ САНА

Л. В. Румшевич номли «Союзхлопок» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси Андижон бўлимининг 60 йиллиги қишлоқ хўжалиги ходимларининг байрами сифатида бутун Фарғона водийсида кенг нишонланди.

Бу Ўзбекистоннинг энг катта илмий тадқиқот муассасаларидан бири 1930 йилда пайдо бўлганди. Аввалига Туркистон селекция станциясининг Фарғона бўлими ва Ленин ноҳиясида тажриба станцияси ташкил этилди. Улар негизида Фарғона зонал пахта-беда тажриба станцияси пайдо бўлди, станция 1966 йилда СоюзНИХИ, 1984 йилдан эса «Союзхлопок» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси таркибига кирди.

Бу ерда ўтган 60 йил ичида олимлар ўзининг юқори ҳосилдорлиги ва толасининг кўплиги билан ажралиб турадиган пахтанинг элликдан ортиқ навини яратдилар. Бўлимнинг кўплаб илмий ходимлари мамлакатимиздан ташқарида ҳам танилганлар. Улар бугунги кунда пахта селекцияси билан бирга янги навлар агротехникасини яратмоқдалар. Пахта физиологияси, биохимияси, уни ҳимоя қилиш чораларини ўрганмоқдалар.

Бошқа изланишлар ҳам олиб борилмоқда. Беданинг «Андижон-2» янги нави синовдан ўтказилмоқда, бўлим олимлари арпа, рапс, оқ жўхори ва бошқа экинларнинг юқори ҳосилли навларини яратиш юзасидан илмий тадқиқот ишларини давом эттирмоқдалар.

ТЕРАК—КЕРАК

Сирдарёнинг бир учи Наманган райони ҳудудига туташ. Район сув хўжалиги бошқармаси жамоаси дарё қирғоқларини мустаҳкамлаш, унинг табиатини мўътадиллаштириш учун теракзорлар барпо қилишга киришди. Бунинг учун Оржоникидзе ҳамда Дзержинский номли жамоа хўжаликлари оралиғидаги серунум ерлар танланди. Кўчат экиш жадал олиб борилмоқда. Бу ишнинг бир қисми эрта баҳорда бажарилади.

Ҳозиргача 8 минг туп терак кўчатлари экилди. Бу борада Абдумалик Ортиқов бошлиқ участка ишчилари ибрат кўрсатишмоқда. Хўжаликларнинг мироблари уларга яқиндан ёрдам беришаяпти.

А. ХОЛМИРЗАЕВ.

Бир пиёла чой баҳона

Дам олиш саҳифаси

ШОМДАН ТОНГГАЧА

Бизга қанчадан-қанча қувонч ва ташвиш келтирган 1990 йил тарих сари йўл олмоқда. Бирлашган Миллатлар Ташкилоти уни халқаро саводхонлик йили, деб эълон қилган эди. У ўз вазифасини қай даражада уддаладн, бу ҳали сарҳисобда. Хуллас, гижинглаб келган От йили кўп жиҳатдан гожлик қилиб, жиловини тутқазмади, эгарлашга кўнмади. Энди умид — кириб келаётган Қўй йилидан. Асрлар давомида тўпланган аждодлар донишмандлигига кўра, Қўй йилида туғилган фарзанд камтар, сермулоҳаза, меҳнаткаш бўлади. Айниқса, ўғил бола ғоят ғамхўр, кишн чиқади. Шу йили турмуш қурганларга бахт кулиб боқади. Демак, Янги йил тақчиллик ва сафсатадан чарчаган дилларга умид бахш этади.

Ўзбекистон телекўрсатувларининг Тошкент студиясида ана шундай яхши ният билан тайёрланган Янги йил базмини суратга олиш ниҳоясига етди. Бу аввалгиларидан мутлақо фарқ қилади: қоғозга қараб ўқиб бериладиган узундан-узоқ ғалаба рапортлари бўлмайди, хўжакўрсин учун ҳозирланган усти ялтироқ, ичи қалтироқ нарсалар азиз вақтингизни олмайди.

Учрашув қатнашчилари ва меҳмонлар ўзлари ҳақида қисқагина гапириб берадилар, телетомошабинларга истакларини, дил сўзларини билдирадилар. Телекўрсатув ходимлари, унинг саҳналаштирувчи режиссёри Лариса Иноземцева сизнинг Янги йил оқшомингиз қувноқ ва самимий ўтиши учун қўлларидан келган ҳамма тадбирларни кўришди.

Жумҳуриятимиз томошалари Марказий телевидение кўрсатувларига уланиб кетиши табиий. Ўз маҳоратини «Қувноқ болалар», «Мусиқа ва биз», «Пайванд» ва бошқа кўрсатувларда тоблаган режиссёр Андрей Столяров «Останкинода бал ёки ўтириб, томоша қилинг» деган ажойиб дастур тайёрлади. Тўрт соат, яъни бизнинг вақтимиз билан эрталаб соат 7.00 гача давом этадиган бу кўрсатувда воқеалар томоша залидан кўчага, ширкат қаҳвахонасидан телефон будкасига, автобус бекатидан китоб дўконига кўчиб юради ва яна Останкинога қайтади.

Хуллас, бу оқшом чинакамига дам оласиз. Янги йил базми тонггача давом этади.

О. НОДИРОВ.

СУРАТЛАРДА: Базмдан лавҳалар. Жумҳурият халқ артисти Хайрулла Саъдиев (ўнгда) артист Толиб Ҳожиев ва унинг қизи Наргиза; Янги йил базмида; Ўзбекистон ССЖ халқ артисти Маъмура Эргашева.

А. РИСҚИЕВ олган суратлар. (ЎзТАГ).

Спорт

ХОККЕЙ

Мамлакатимиз командаларининг чет эллардаги баҳслари давом этмоқда. Аввало Германияда Европа чемпионлари кубоги учун ўтаётган мусобақаларга тўхталайлик. Юксак ўринлар учун курашаётган клублар ўртасида ССЖИ чемпиони — Москванинг «Динамо» командаси ҳам бор. Ватандошларимиз саралаш учрашувларини муваффақиятли ўтказиб, ярим финалга йўлланма олдилар. Бу босқичда Финляндиянинг ТПО клуби уларнинг рақиби бўлади.

Иккинчи ярим финалда Чехословакиянинг «Спартак» ва Швециянинг «Юргорден» клублари баҳслашадилар.

Эслатиб ўтамиз: куни кеча бўлиб ўтган учрашувларда «Спарта» Германиянинг Дюссельдорф хо[…]чиларини, ТПО клу[…] Швейцариянинг Луга[…]ри командасини ма[…]га учратди.

* * *

Москванинг «Спа[…] мандаси Швейцария[…] лер соврини учун[…] мусобақада қатн[…] Москвалик хоккейчи[…]ринчи учрашувни […] олимпия командасига […]зиб қўйган эдилар. […] эртаси куни Швеция[…] «Феерстад» клуби билан учрашиб, 6:2 ҳисобида ғалаба қозондилар.

Чехословакиянинг «Дукла» ва Швейцариянинг «Клетон» клублари ўртасидаги учрашув уч бўлимдан сўнг 1:1 ҳисоби қайд этилди. Қўшимча вақтда эса ҳисобда ўзгариш бўлмади. Шундан кейин учрашув ҳакамн жарима шайбаларини белгилади. Уни аниқ бажарган чех хоккейчилари навбатдаги босқичга чиқдилар.

* * *

Риганинг «Динамо» командаси хоккейчилари «Америка» кубоги учун баҳсларни муваффақиятли бошлади. Улар Стокгольмнинг АИК клуби билан бўлиб ўтган илк учрашувни 7:4 ҳисобида ўз фойдаларига якунлашди. Динамочилар ўртасида айниқса Семеряк яхши ўйнади. У рақиблари дарвозасига иккита шайба йўллади.

БОКС

Маълумки, ҳар йил ниҳоясида спортнинг барча турларида энг яхшилар аниқланади. Бокс бўйича ўтказилган танловда жаҳон чемпиони ва Яхши ният ўйинлари ғолиби Андрей Курнявка энг кучли деб топилди. Унга мукофотга «Электрон» телевизори берилди.

Яхши ният ўйинларининг яна бир ғолиби Евгений Белоусов ССЖИ терма командаси таркибида яхши ўйнаганлик учун соврин билан тақдирланди. Унга «Темп» телевизори топширилди.

МЕҲР ВА СЕҲР

Амударё қирғоғидаги ўтўланлар, жамики гиёҳлар заъфарон тусга кира бошлаган. Бир пайтлар майна, саъва ва тўрғайлар макони бўлган бу жойлар негадир ҳазин. Соҳилларга бош уриб, тўлиб-тошган Аму тўлқинлари шаштидан тушган, ўз онаси— Орол оғушига ташналигидан чексиз алам чекаётгандек, маъюс ва ғамгин оқади. Дарё ўртасидаги кичик оролчаларда тўп бўлиб сайрашаётган, сершитоб тўлқинларга тўш ураётган оқчорлоқларнинг овозигина сукунат салтанатини бузиб турибди.

— Қўриқхонамиз мана шу ердан бошланади, — дейди унинг директори, ҳамроҳим Турдиали Қодиров. — 1971 йилда ташкил этилган бу қўриқхона 5.720 гектардан ортиқ майдонни эгаллайди. Дарё қирғоғидаги ўсимлик ва ҳайвонот дунёсини ўрганиш ҳамда асраш асосий вазифамиздир. Қўриқхона ҳудудидаги майдоннинг 3.150 гектардан ортиғини тўқайзорлар, 2540 гектардан зиёдини саҳро ташкил этади. Бу масканда табиат олами бой, ранг-баранг.

Қўриқхона ҳудудида ўсимликларнинг 150, ҳайвон ва қушларнинг 200 га яқин тури мавжуд. Кўпгина қушлар қишда иссиқ ўлкаларга учиб кетиб, баҳорда яна қайтиб келишади. Шу ерда қишлаб қоладиганлари ҳам оз эмас. Қўриқхона Бухоро вилоятининг шимолий-ғарбида, Ромитан райони марказидан 350—400 чақиримча олисда жойлашган. Бу ерда «Қизил китоб»га кирган ҳайвон ва қушларни асраш, кўпайтиришга катта эътибор берилаяпти.

Сарғимтир майсалар устида оппоқ, нақшинкор бир нарса турарди.

— Бу хонгулнинг шохи, — тушунтирди ҳамроҳим. — Уни бу жойларда тез-тез учратишингиз мумкин. Баъзан хонгуллар ўз шохини «ташлаб» кетишади.

Шу баҳонада қўриқхонани яёв кездик. Турли жонзотлар, ҳуркак қушлар, турфа ўсимликлар оламига шўнғидик. Бундай манзарага биринчи бор дуч келишим эди. Табиат мўъжизалари олдида ҳайратимни яширолмасдим. Қўриқхонада парваришланаётган ҳайвон ва қушларнинг саноғига етиш қийин. Мана, улардан баъзилари: бўри, тулки, шоғол, буғу, жайрон, ёввойи чўчқа, қуён, каклик, бедана, саъва, лайлак, оққуш ,турна, чўл чумчуғи, бургут, кўл оққуши, кулранг лайлак, тўрғай, тустовуқ...

Ўлкамизда тустовуқлар камайиб бораётганлиги сир эмас. Қўриқхонада «Қизил китоб»га киритилган бу ноёб жониворларни кўпайтириш юзасидан хайрли ишлар амалга оширилаяпти. Ҳозирги кунда уларнинг сони 5.000 тадан ошади.

Қўриқхона ходимлари ўртасида табиат ошуфталари кўп. Бу ўринда ўрмончилардан Ўринбой Бўриев, Мирзақули Умаровлар номини тилга олиб ўтиш жоиз. Фидойи посбонлар туфайли қўриқхонада ҳамиша осойишталик. Хонгуллар, жайронлар, тустовуқлар, барча жонзотлар қўриқхонада хавф-хатарсиз яйраб ўсишаяпти. Бу маскан йилнинг барча фаслларида кўркам ва хушманзара. Ҳар йили мамлакатимиз, жумҳуриятимизнинг турли бурчакларидан олимлар, мутахассислар ўсимлик ва ҳайвонот олами билан танишиш, турли тадқиқотлар ўтказиш учун ташриф буюришади.

Ҳозир қўриқхонада қишки мавсум давом этмоқда. Изғиринли кунларда жониворларга хўрак тарқатилади. Бунинг учун етарли миқдорда сервитамин озуқалар жамғариб қўйилган. Урчийдиган ҳайвонлар учун иссиқ қўралар мавжуд.

...«Қизилқум» қўриқхонасидан қайтарканман, кўнглимдан турли хаёллар кечди. Табиат— гўзаллик маскани. Бугунги кунда у инсон меҳрига, мададига муҳтож. Қанийди, она табиатни қўриқхона деб англасаг-у, уни асл ҳолига қайтариш учун бир ёқадан бош чиқарсак. Нажот йўли, қалбимиздаги яраларнинг малҳами ана шунда.

С. БЕШИМОВ,
Ромитан райони.

АДАШГАН МАКТУБ

Синглим Ойшахон! Мана, она-Ватанни ҳимоя қилишни ҳам бошлаб юбордик. Армия дегани жуда қизиқ бўларкан. Бу ерда уйига қайтадиганларни «дембил», янги борганларни «думбул» дейишаркан. Ҳарбий қисмга келганимга бир ҳафтадан ошди. Бу қисқа даврда қанча-қанча нарсаларни ўрганиб олдим. Бироқ сиз хаёлимни тарк этмаяпсиз. Сизни ўйлаб қолсам, бирданига кучим ошиб кетгандек бўлади. Худди ёнгинамдасиз. Инқиллаб қолсам, оёғимдан кўтараётгандек, чопиб терлаб-пишиб кетсам, гўё сув тутаётгандек бўлаверасиз.

Ўтган куни денг ошхонани юваётгандим. Бир пайт кўз олдимда пайдо бўлдингиз. Шунда ҳаяжонландимми, бирдан оёғим сирпаниб кетди. Олти кундан бери «санчаст»даман. Энди хаёлимда икки нарса — сиз ва отпуска. Эҳ, қачон мени «думбул» аскар, йўғ-ей, оддий аскар Соқижонов, аъло хизматларинг учун уйга деб, учирворишаркин-а! Учи-иб бориб сиз ишлайдиган дўконнинг томига қўнардим. Томинглар бақувватдир-а, биттагина бургут қўнгани билан синиб кетмас?

Ойшахон! Бу «бургут» йигит ким экан, деб ҳайрон бўлманг. Мени яхши танийсиз. Бир эсланг-а! Ҳарбий хизматга кетишимдан уч кун олдин синфдошингиз Сайфи сариқ билан дўконингизга кирувдик. Ўшанда сизни кўриб ёқтириб қолгандим. Аслида ойим тузга жўнатган эдилар. Хаёл билан бўлиб 2 та бўлка нон обориб берибман. Хизматга келиб роса афсус қилдим, нега ўшанда оби нон олмагандим-а... йўғ-ей, ростини айтаверай: Сиз билан танишолмагандим-а?

Ойшахон! Шу билан хатимни тугатаман. Овқатга чақиришаяпти. Мактубимга албатта жавоб қилинг. Бир дона сурат қўшиб жўнатиш эсдан чиқмасин. Иложи бўлса, бирор дугонангизнинг суратини ҳам жўнатинг. Чунки бу ерда хизматга келгандан бери мазаси бўлмай бетоб ётган яна бир оғайним ҳам бор. Ўзи зўр йигит. Ўртоғингиз билан таништириб қўяман. Дангал гапирворганим учун хафа бўлиб юрманг тағин. Қайтанга хурсанд бўлинг мендек ҳарбийда тобланган йигит билан дўстлашаётганингиздан. Қолаверса, биз бегона эмасмиз. Тўнғич акангизнинг Мутал чўлоқ деган бир жўраси бор. Ўша чўлоқнинг пахани билан бизнинг амаки урушда бирга бўлишган эканлар. Бунинг устига фамилияларимизнинг уйқашлигини кўрмайсизми: Меники Соқижонов, сизники Боқижонова. Никоҳ уйдагилар ҳам ҳужжат тўлдиришда қийналишмайди. Бир-бировига ўхшашлик, яқинлик бўлса, шунчалик бўлади-да! Мана шу «қулай» томонларини уйдагиларга шипшитиб қўйсангиз, совчилар борганда кўпам бош қотиришмайди.

Тошмирза.

Ойшахоннинг жавоби

Олти кундан бери «санчаст»да хаёл суриб ётиб, осойишталигимизни қўриқлаётган ботир акагинам! Ёзган хатингизни олдим. Бунинг учун раҳмат! Бахтга қарши табобат яқин қариндошларнинг бирга турмуш қуришларини тавсия қилмас экан. Ахир, биз сиз билан холаваччамиз-ку! Начора, хафа бўлмайсиз! **Ойшахон».**

Хатларни оққа кўчирувчи: Тўхтамурод ҲАСАНБОЕВ.

ФАЙЗЛИ МАҲАЛЛА

Назарбек қишлоғининг «Хасково» маҳалласи Калинин районидаги обод жойлардан бири. У ерда уч юздан ортиқ хонадон бор, икки мингга яқин аҳоли истиқомат қилади. Улар телефон, табиий газ, ичимли сув билан таъминланган. Кўчалар теп-текис асфальтланган, тунги ёритгичлар теварак-атрофга тонггача нур сочиб туради.

Маҳаллага Назир ака Муҳаммаджонов ўн беш йилдан бери бошчилик қилмоқда. Унга ибратли ишларни амалга оширишда оқсоқоллар яқиндан ёрдам кўрсатишмоқда.

Яқинда маҳалла қўмитасига идора қуриш учун 150 квадрат метр ер ажратилиб берилди. Аҳил аҳоли қурилишни ҳашар йўли билан бошлаб юборди.

— Куни кеча фаоллар йиғилишини ўтказдик, — дейди Назир ака. — Сўзга чиққан кишилар унутилаёзган миллий удумларимизни тиклашни таклиф қилишди. Бундан ташқари айрим кўчаларни эл ардоқлаган марҳум ёзувчи ва шоирларнинг номлари билан аташ масаласи кўриб чиқилди. Бу таклифни кўпчилик қўллаб-қувватлади.

Дарҳақиқат, маҳалладаги муаммолар А. Сулаймонов, О. Бобожонов сингари фаолларнинг доно маслаҳатлари, йўл-йўриқлари туфайли ҳал этилмоқда. Бу жамоада мақтовга сазовор ишлар анчагина. Тўй-маъракалар ўтказиш учун зарур асбоб-анжомлар ҳозирлаб қўйилган. Қисқаси, маҳалла қўмитасининг ташаббуси, ишбилармонлиги, кекса отахонларнинг фаоллиги ва жонкуярлиги ҳар қадамда сезилиб турибди.

Н. АБДИРИМОВА.

БОШҚОТИРМА

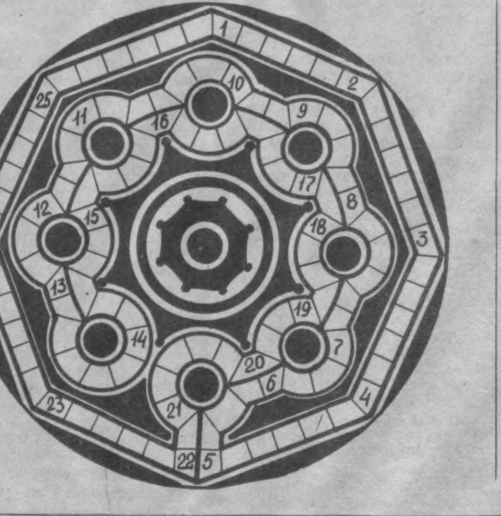

1. Маза, таъм. 2. Савдо-сотиқ. 3. Тиканли ўсимликларнинг умумий номи. 4. Бефаросат, бераҳм. 5. Фазилат, хислат. 6. Жуда ингичка, табиий пухта материал. 7. Бадиий асарлар мажмуи. 8. Ғўладан узунасига тилиб олинган ёғоч бўлаги. 9. Ўзбек шеъриятидаги вазн тури. 10. «Оловли йўллар» фильми қаҳрамонларидан бири. 11. Ҳарбий хизматчи. 12. Аниқ ёки тахминий мўлжал. 13. Саломлашув шакли. 14. Тўй, маъракаларнинг умумий номи. 15. Ўқувчи. 16. Азиз, қадрли, қимматли. 17. Оғир мусибатдан кўнгилда қолган алам. 18. Иззат-нафс. 19. Тасвир, сурат. 20. Зиинат. 21. Баланд текислик, ер, дашт. 22. Хушбўй ўсимлик. 23. Зотли, зотдор. 24. Басма-басликка беллашув, ким ўзди. 25. Мулоҳазасиз ҳаракат.

Тузувчи: Фаёз ҒАФУРОВ

Касбинг— фахринг

СОАТСОЗ

Кундалик эҳтиёж учун зарур соатингиз бирдан бузилиб қолиши мумкин. Шунда албатта устага мурожаат қилишга тўғри келади. Уни тез созлаш эса бу соҳа мутахассисидан маҳорат талаб этади.

Уйчилик Собитхон Ғаниев хушмуомалалиги, ширинсуханлиги билан район аҳолиси ҳурматини қозонган. Бу касб — унга ота мерос. Ёрқўрғон қишлоғидаги 13-ўрта мактабда ўқиб юрган пайтлари бўш вақти бўлди дегунча отаси Адашали Ғаниев устахонасига бориб, унга ёрдамлашарди. Бу иштиёқ мактабни тугатганидан кейин ҳам сўнмади. Совет Армияси сафида йигитлик бурчини бажариб келгач, 1980 йилдан бери мустақил ишлай бошлади. Меҳнатлари зое кетмади. Бир неча б[…] фахрий ёрлиқлар билан та[…]дирланди.

Илғор соатсоз шу йилнинг ўтган даврида 5.000 сўмликдан зиёд хизмат кўрсатиб, белгиланган режани зиёди билан уддалади. Ҳозир эса 1991 йил ҳисобига меҳнат қилмоқда.

М. ҚОДИРОВ.

Муҳаррир
Н. ЕҚУБОВ.

Ойнаи жаҳонда

31 ДЕКАБРЬ, ДУШАНБА

ЎзТВ I

8.00 «Ассалому алайкум». Мусиқий кўрсатув.

*

9.00 «Тўтиқушли хоним». Бадиий фильм (А. Довженко номли киностудия).
10.40 «Спорт йилномаси».
11.40 «Қутлов». Мусиқий кўрсатув.
13.10 «Мультипанорама».
13.55 Жумҳуриятда хизмат кўрсатган артист Муножат Йўлчиева куйлайди.
14.45 «Қувноқлар ва зукколар...» саҳифаларида.

* * *

18.00 Кўрсатувлар тартиби.
18.05 Болалар учун. «Кичкинтой» программаси.
18.45 «Бир қайнови ичида». Кинокўрсатув.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 «Наштар». Ҳажвий киножурнал.
20.00 «Йилнома». Мусиқий ахборот.
21.30 Москва. «Время».
22.00 «Янги йил базми». Адабий-мусиқий кўрсатув.
23.50 **Янги йил табриги.**
24.00 «Янги йил базми». Адабий-мусиқий кўрсатувнинг давоми.
00.50 Москва. **«Янги йилингиз билан, ўртоқлар!».** Совет халқига табрик.
01.05 «Янги йил базми». Адабий-мусиқий кўрсатувнинг давоми.

ЎзТВ II

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:
9.00 «Сапеда». Мусиқий ахборот.
10.05 «Чарх». Мусиқий видеофильм.
11.05 «Маугли». Мультфильм.

* * *

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ:
19.00 Кўрсатувлар тартиби.
19.05 «Тошкент» студияси кўрсатади. «Бу оқшомда» (рус тилида).

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:
21.30 Москва. «Время».
22.00 «Сенга бахт тилайман». Янги йил программаси.
00.50 Москва. **«Янги йилингиз билан, ўртоқлар!».** Совет халқига табрик.
01.05 «Сенга бахт тилайман». Янги йил программасининг давоми.

МТ I

8.30 «Сиз яратган боғ».
9.05 Чукотка-эскимос Давлат «Эргирон» ансамблининг концерти.
9.55 «Инсон. Ер. Коинот».
10.55 М. Горький номли киностудиянинг 75 йиллигига. «Чўртан балиқ амри билан». Болалар учун бадиий фильм.
11.05 «Бор бўл, мусиқа!».
12.40 «Ҳайвонот оламида».
13.40 «Санта клаус муҳаддирм».
15.10 «Қойил, артист. Евгений Леонов ва бошқалар...».
16.30 «Халқаро панорама».
17.15 «Нима? Қаерда? Қачон?»
18.45 «50х50». «... 16 ёшгача ва ундан катталар» кўрсатувига мусиқий илова. Янги йил телетомошалари.
20.45 Тунингиз хайрли бўлсин, холажонлар ва амакижонлар!
21.30 «Время».
22.00 «Йиллар оша табассум».
23.40 «Цирк! Цирк! Цирк! .«Шер, фил, кучук ва бошқалар...».
00.25 «Календарнинг сўнгги варағи». Концерт.
00.50 **«Янги йилингиз билан, ўртоқлар!»** Совет халқига табрик.
01.05 Останкинода зиёфат. Янги йил байрам кўрсатувлари.
04.05 Рақслар, рақслар, рақслар.
04.35 Мультфильм.
04.45 Янги йил дискотекаси.
05.35 «А» программаси.

МТ II

8.30 Эрталабки бадантарбия машқлари.
8.45 Мультфильм.
8.55 Болалар учун фильм. «Шумтаканинг қилмишлари» (Рига киностудияси).
10.05 «Йўқотилган вақтни излаб». Телевизион ҳужжатли фильм.
10.25 Чанғи спорти. Янги йил пойгаси.
11.15 «Оила» телепрограммаси.
12.15 «Денгизга йўл». Кўрсатув суратга олиш группасининг Швецияга елканли спорт бўйича Европа чемпионатига саёҳати ҳақида.
12.50 «Бергамолик Труффальдино». Телевизион бадиий фильм. 1 ва 2-сериялар («Ленфильм»).
15.00 «Ҳамдўстлик» видеоканали.
18.15 «Телевизион мусиқий абонемент».
19.20 «Киносерпантин».
21.30 «Время» (сурдо таржимаси билан).
22.00 «Щелкунчик». П. И. [...]ковский мусиқасига яратилган балет. ССЖИ Давлат академик Большой театрининг спектакли.
00.25 «Календарнинг сўнгги варағи». Концерт.
00.50 **«Янги йилингиз билан, ўртоқлар!».** Совет халқига табрик.
01.05 «Янги йил мусиқа оқшоми». Оммавий классик куйлардан концерт.

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»— «СЕЛЬСКАЯ ПРАВДА»
Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана
Выходит на узбекском и русском языках.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: Муҳаррир ўринбосарлари — 33-44-43, 32-56-21, 33-16-27-, 32-54-41, Масъул котиб — 33-09-93, 32-56-26. Масъул котиб ўринбосарлари — 32-56-25, 32-54-48, 32-54-47. Партия турмуши бўлими — 33-54-33, 32-56-22. Совет қурилиши бўлими — 32-56-34. Деҳқончилик бўлими — 32-54-51. Чорвачилик бўлими — 32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими — 32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 33-54-33. 32-56-36, Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46, 32-56-39. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 32-54-52. Таржима бўлимлари — 32-56-31, 32-54-54, 32-54-55, 32-56-28. Иллюстрация бўлими — 32-58-79. Эълонлар бўлими — 33-81-42.

Д. 1998. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12